

BULLAR

ÇÖZÜLMEDEN

Bu eser ilk defa 1964-1965 sezonunda İstanbul Şehir Tiyatrolarında ve Ankara Devlet Tiyatrosu'nda temsil edilmiştir.

— Her tone eski Ho telefon . . .

ŞAHISLAR

Sahneye giriş sırasıyla

- Tahrirat Kâtiibi : 55 yaşında = Baydar Sarı
Deli Çavuş : 74 yaşında = Toğuş
Kaymakam (Deli) : 45 yaşında = Mustafa Ekrem
H. Murat Ağâ : 70 yaşında = Ferhat
Şeref Hakarar : 50 yaşında = Özan
Hatice : 30 yaşında = Tuğba Turay
Ekrem Yüzbaşı (Deli) 35 yaşında = Onur Alaylı
1. Karaborsacı
 2. Karaborsacı
 3. Karaborsacı
- Sarı Mahmut Ağâ : 50 yaşında = Erhan Demir
Âfet : 40 yaşında = Tuğçe Tekin
Yılanoğlu : 35 yaşında = Toner
Kaymakam Vekili (Deli) 40 yaşında = Wacir
Jandarma K. (Deli) 30 yaşında = Mefhcin

KARAKTERLERE DAİR...

"Buzlar Çözülmeden" komedisindeki şahısları başka isimler altında ya tanırız, ya biliriz, yahut işitmişizdir. Onun için onları ayrı ayrı tarif etmeyeceğim.

Bunların en önemlisi tabii kaymakamdır. Onun kıyafeti deyin-ce gözlerimin önüne uzun çizmeleri, kapalı yakalı, büyük düğmeli ve dışardan cepli ceket, bunun üstünde yakası kürklü, kalın ku-maştan paltosu ve nihayet kalpağı ile elindeki kamçısı geliyor.

Hemen her zaman sinirli gibidir. Zaman zaman sesi şiddetle yükselir, bakışları tuhaflaşır ve gene zaman zaman ceketinin yakası çok dar geliyormuş gibi sağ elini bu yaka ile boynuna arasına sokarak daha rahat nefes almaya çalışır. Ceketinin yakası dar değildir ama, bu onun vazgeçilmez bir hareketidir.

Gene böyle bir tuhaflığı, eğer dikkat edersek Ekrem Yüzbaşı-da da görürüz. O da sağ eliyle sürekli bir şekilde ceketinin düğmelerinden birini çözer, sonra gene illikler ve gene çözer. Bu hareket bir doktoru sara şüphesine götürürse de tabii bizim için ilk bakışta böyle bir hükme varmak kabil olmaz.

Deli Çavuşun ilk perdedeki kılığı sefaletin ve aynı zamanda tuhaf olma çabasının zavallı bir örneğidir. Yamalarla dolu bir kilt lot pantolonun üstünde gene yamalı, rengi belirsiz, eskilerin pamuklu dedikleri bir hırka gözlerimin önünde canlanıyor. Bu hırkanın göğsü nişanlar ve nişanların altına onlar gibi dikilmiş sarı, beyaz, madeni düğmelerle doludur. Omuzuna asker çantasıyla heybe arası bir şey asmıştır. Sakallı denecek kadar traş uzamış, saçları tarak yüzü görmemiştir.

Hatice ve Âfet'in kıyafetleri hepimizin düşüneceğimiz gibidir. İkisi de ayrı ayrı cinsten güzeldir. Tabiatıyla Âfet biraz daha yaşlı ve mesleği icabı çok boyalıdır. Hatice'nin toplumsal durumu üstünde bir görüş ve düşünce kabiliyetine sahip olduğunu farzetmiş bulunuyorum.

BİRİNCİ PERDE

(Doğu illerinde bir kaza merkezinin hükümet da-iresinde kaymakamlık odası. Eşya namına ne varsa hepsi en adi ve kaba cinsten, hem de yıpranmışlardır. Kaymakamın üzerine iki telefon makinası duran büyükçe, fakat boyası sıyrılmış masası soldadır. Masanın arkasındaki duvarda bir Atatürk resmi görünür. Arka planda, cephede büyük balkon, balkon kapısı, bunun sağında ve solunda iki pencere vardır. Pencerele-ri den ve balkon kapısından dışarının karlı manzarası görülür. Arka planda sağda ve solda iki kapı vardır. Sağdaki giriş kapısıdır. Soldaki kaymakamın özel odasına açılır. Sağda ön planda kocaman bir kasa ve bir de küçük kitaplık yer almıştır. Yayıları fırlamış büyük meşin kanape de sağdadır. Öyleki buraya oturanların arkaları giriş kapısına dönük olur. Bu kanapeden başka cinsleri ayrı ayrı birkaç iskemle, solda kaymakamın masasıyla kapı arasında bir saç soba, içi tezek dolu bir teneke görünür. Tavanında çıplak bir ampulün sinek pislikleriyle kararmış kordonu sarkmaktadır.

Perde açıldığı zaman sahne boştur. Vakit öğleye doğru. Dışardan rüzgârın sesi duyulur. Bu ses ve pencerelerle balkon kapısından görülen karlı manzara kaza merkezinin sayılı kişilerden birini geçirmekte olduğunu bize anlatacaktır.)

BİRİNCİ MECLİS (1865)

Elinde postası yoksa (Tahrirat Kâtibi, Deli Çavuş)

Sahne 45 saniye boş kaldıktan sonra Tahrirat Kâtibi Ruccûğunda birkaç büyük kayıt defteri taşıyarak içeri girer. Gelir. defterleri kanapağa koyar, hohluyarak ellerini istinaya alır, bu sırada Deli Çavuş kapıda görülür. Fakat içeriye girmeyerek bir elini perdenin altına, ardına kadar açtığı kapının çerçevesi içinde durur.

Hesap sonra a1bi a1ben

DELI ÇAVUŞ: Kaymakam Bey yok mu?

TAHRİRAT KÂTİBİ: (Dönüp bakarak.) Ooo sen misin Deli Çavuş? Gel bakalım.

DELI ÇAVUŞ: Kaymakam Bey yok mu?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Yok, daha gelmedi.

DELI ÇAVUŞ: Öğlen oldu.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Maşım kes. > Dalgıç qevede

DELI ÇAVUŞ: Nerede acaba?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Belli değil, en ummadığın yerde karşına çıkar. Bu ihtilalci hep böyle... Kasaba sokaklarında fitilli tutuşturulmuş kestane fişegi gibi kendilerini oradan oraya atıyorlar. Ama görürsün, hızları çabuk geçer. Heyy bana bak, durma orda, laf uzayacak, içeri bir araba ayaz soktun. Sokaktan geliyorsun ama soğunun farkında değilsin galiba. Bu sabah sıfır altı 25'di. Vaka odada soba yanıyor, yanmasına yanıyor ya, içinde yakutumuz tezek, sobanın kendisini zor ısıtıyor.

Deli Çavuş içeri girer, arkasından kapıyı kapatır.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Sen hiç üşümez misin kuzum? O arkandakileri ben giysem akşama varmaz kafayı vurur yatarım. Üşümez misin sen?

DELI ÇAVUŞ: Üşümem, yok öre kardeş üşümem. Kafkas dağlarında düşünmana karşı doğuşen biz değil miydik? Üşümem... Kaymakam Bey'in gelmesi uzar mı dersin?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Otursana, otur otur... Deli Çavuş oturur. Ne isteyeceksin Kaymakam Bey'den?

DELI ÇAVUŞ: Yok, hiçbir şey istemem Kaymakamdan, o benden ne ister ola? İşte onu soracağım.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Sana ne yaptı ki?

DELI ÇAVUŞ: Daha ne yapacak bana? Daha ne yapacak? Mezarlıkta tan geçer gibi geçtin bu sabah çarşıdan. Şinek vızıldasa kanelarının sesi duyuldu. Eskiden böyle miydi bu çarşı? Ben geçerken kıyamet kopardı. Ben geçerken bütün çarşı bayram yerine dönerdi. Benimle ilgilenmeyen kimse olmazdı. Ya öre kardeş, şaşım kaldım... Geri döndüm, çarşığı bir daha geçtim, sonra bir daha geçtim. Herkesin başı önündeydi. Çarşı bir ölü evine benziyordu. Söyle kardeş senin kaymakamın ne ister benden? Fakir fıkaranın ekmeğiyle oynanır mı? Dediler ki, çarşılının benimle konuşmasını Kaymakam Bey yasak etmiş.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Yapar... Onun yapmayacağı yoktur. Hayli değişik insanlar bu ihtilalci. Yalnız kaymakam değil, jandarma kumandanı da öyle, hâkim de öyle, doktor da öyle... Hepsi öyle. Ben onların ne yaman adamlar olduklarını bu kışta kaynamette ta Ankara'dan buraya gelmelerinden anladım. Ankara'dan gelmek bir şey değil de ille hayvan sırtında domnadan Sultan Dağlarında geçit bulup kasabaya ulaşmak mesele. Bir haftadır posta bile gelmiyor. Hoş daha evvel gelenler içinde de yaman adamlar vardı ya... Yeni kaymakam, bu ihtilalcienin en zorlusunu. Astığı astık, kestigi kestik. Senin anlayacağın ne kanun tanır, ne nizam. Ağzında hep ayın laflar... İhtilal kendi kanunlarını da beraber getirmiş. Ne kanunu be, yatak

2125
Sivale Sevi
400111

verir. Onlar olmasa ben acımdan ölüürüm. Kaymakamsa kaymakamlığı bilirsin. Yanlış karardan geri dönsün... Böyle kaymakam olmaz olsun.

İKİNCİ MECLİS

(Öncekiler, sonra Kaymakam)

Kaymakam biraz evvel gelmiş, sessizce kapıyı açmış ve eşik üstünde durarak Deli Çavuş'un bu sözlerini dinlemiştir. Tahrirat Kâtibi ve Deli Çavuş arkaları karpıya dönük olduğu için kendisini görmezler. Kaymakamun bağırmasıyla beraber yerlerinden sıçrayarak ayağa fırlarlar, dönerler ve toparlanırlar.

KAYMAKAM: Heyy heyý, yavaş ol, yavaş... Sonra bu söylediklerinin altundan kalkamazsın.

İlerler, gelip Deli Çavuş'un karşısında durur.

KAYMAKAM: Yoksa, Deli Çavuş dedikleri sen misin? (Bağırarak) Cevap ver, sual sordum mu cevap isterim ben.

DELİ ÇAVUŞ: Deli Çavuş benim, n'olacak. Rızkını kestiğin adam işte...

KAYMAKAM: Adın ne?

DELİ ÇAVUŞ: Deli Çavuş.

KAYMAKAM: O lakabın... Ben de Kaymakamım, ama ayrıca adım var. Sen Deli Çavuş'sun, senin de kafa kâğıdında yazılı ayrıca bir adın olmalı.

DELİ ÇAVUŞ: Mehmet oğlu Mehmet, 1306, Sakçağözü köyünden.

KAYMAKAM: Bu göğsündeki madalyalar senin mi?

DELİ ÇAVUŞ: Benim.

KAYMAKAM: Hirdavatçılardan satın almış olmayasın, doğru konuş.

Dalgacı

yorganlarını bile getirememişler. Kaymakam Bey'le, doktora ayda 5 kâğıt kira ile Hanife bacıdan yatak yorgan zor bulduk. Eşraf evlerinden alalım dedim, beni bir tersledi ki, sorma... Doktorla aynı evde oturuyorlar. Yemeklerini bile kendileri pişiriyorlarmış. İlk gece eşraf evlerinden gelen tepsi yemekler hep geri gitti. Gitti ya, bakalım buna ne kadar dayanacaklar. İşte şuraya yazıyorum, ne kadar başka insan olurlarsa olsunlar iki aya kalmaz bunlar da ağa evlerinden davetten davete koşmazlarsa ben de buradayım. Ben partici falan değilim, ama doğrusu gelecektekenden umutlu da değilim. Sen de benim gibi düşünmüyor musun? Konuşsana, ne diyorsun?

DELİ ÇAVUŞ: Kaymakam Bey yoksa hiç gelmeyecek mi? Makamına uğramayan kaymakam olur mu? Bre kardeş sen de şöyle hakkımda verdiği emri kaldırsın. O kadar cesursa ağalarla uğraşsın.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Merak etme onlarla da uğraşıyor. Hem öyle bir uğraşmak ki, Allah sonunu hayır etsin. Düşün zahireci Hacı Murat ağayı sen yakalat, buraya hükümet konağına getir ve bir odaya hapsedet... Olur mu? Bu kasaba demek Hacı Murat ağa demek değil mi? Bir de onun gibisi Sarıların Mahmut Ağa var, işte o kadar. Yaptığına cahillik derim ben. Hiç tecrübesi yok, hiçbir şey bilmiyor sanki... Hiç memuriyet vermemiş. Eşrafla, ağalarla böylesine cenkleşir mi? Onlar beğenmedikleri Kaymakamı yerinde oturturlar mı? Şimdiye kadar ööö... Kaç kaymakam başını yediler... Hele devrilen idare zamanında. Biraz nasihat edeyim, yol gösterim dedim, üstüme yürüdü. Handiye beni dövecekti. Bre aman... Hacı Murat ağanın suçu neymiş, biliyor musun? Karıştırılmış gıda maddesi satılmıyormuş. Malum ama delilin, ispatın var mı? Varsa delilin ver mahkemeye... Böyle iş olur mu canım?

DELİ ÇAVUŞ: Elbet olmaz. Şaştım bre kardeş. Şaştım bu işe. Çarşıdaki her insanın yüzüne baktım bir ölüde ses var, onlarda yok. Varp gözlerini çıkartsam kıpırdamayacaklar. Kerpetenle etlerini kopartsam ses vermeyecekler. ^{Ses} ^{Ton} ~~Yana gözlerini kor-~~ kutmuş bu kaymakam. Ama bilirsin ki benim rızkımı o çarşılı değiştirir.

Yeni bir fikir!
Cevat Fehmî

Aşker
S. 10
S. 10

DELI ÇAVUŞ: Benim, n'olacakmış? Hepsinin beratları var. Nah iş-

te. Bu Balkan Harbinden kaldı. Bunu da Kafkaslarda aldım. Yaralandım da aldım bre kardeş. (Göğsünü açıp yara yerlerini göstererek.) Yaralarımın daha az aldığım madalyalar.

KAYMAKAM: Hıh! şu hale bakın. Üç defa Gazi olmuş, üstelik madalya almış ama şimdi çarşıda kuyruğuna tenekte bağlatıyor. Dikkân süprütülerinin üstüne serpilmesine izin veriyor, berber çırakları traş suyu artıklarını başından aşağı dökmeye göz yumuyor. > Bu sırada deli çavuş Madalçuların sü-

DELI ÇAVUŞ: Bre kardeş anlamıyorsunki derdimi sen. Derdim büyük. Çok büyük. Kaymakam kardeş, ben çarşılardan menunum, onlar da benden memnun. Onlar benimle eğlenirler, ben onlarla. Bozma düzenimizi, acımdan öldürme beni. İzin ve de gizeli kaymakamın, kıymetli kaymakamın bir-birimizle gönüli eğleyelim, izin ver çarşıya ne olursun.

KAYMAKAM: (Bağırarak.) Suss, yetişir. Özü kabahatinden büyük. Gazi de ölmesen, madalyalar da almış bulunmasan sen bir insanısın. Öteki insanlar gibi bir insan. Onlar gibi çıplak doğdun, onlar gibi ölüp aynı kefenle gömüleceksin. Peki bu başlangıçla son arasında onlar şerefli ve haysiyetli de sen niçin şerefsiz ve haysiyetsiz oluyorsun? Haaa, niçin? Yoksa sahidin deli misin? Bana bak, gözlerimin içine bak da öyle konuş.

DELI ÇAVUŞ: Deliyim.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Müsade buyrulur mu efendim?

KAYMAKAM: Ne var? Sen bu işe ne karşıyorsun?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Bu delilik bahsinde geçmiş bir muamele var da onu arz edecektim efendim.

KAYMAKAM: Söyle.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Kasaba dışında devletin bir akıl hastanesi var. Bilmem, gelirken bakabildiniz mi?

KAYMAKAM: Hayır görmedim.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Bir tarihte kendisini oraya yollamıştık.

KAYMAKAM: Yollamıştık... Miştk ne demek? Kim yollamıştı?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Yani kaymakamlık yollamıştık efendim. Kendisini hastanede müşahede altına aldılar, sonuçta akıl meleksine tamamen sahip olduğu hakkında rapor verdiler.

DELI ÇAVUŞ: Ama bütün memleket bana deli diyor.

KAYMAKAM: Ooooo aynı memleket içlerinde sayısız zir deliler bulunan senden başkalarına da akıllı diyor. Bu bir şey ispat etmez. Bak doktorlar senin için akıllıdır diye rapor vermişler... Neyse, otur şuraya bakalım. Seninle daha konuşacağım. (Deli Çavuş bir kenara oturur. Kaymakam Tahrirat Kâtibine dönerek.) Not al, otur masanın başına. Canım otur benim iskenleme.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Estağfurullah efendim. Orası makam... Ben-deniz şöyle bir kenara iliştirim.

KAYMAKAM: Otur diyorum. Korkma. Başka iskenlemlerden hiç farkı yok, o iskenlemeyle oturmakla kaymakamın şeret ve haysiyetine leke sümezsin. Ben şeret ve haysiyetimi istemleden değil kendi şahsımdan alırım. Yaz kâtip... Bütün eşraflar bir toplantıya çağırılacak. Onlardan kasabaya içme suyu getirmek için şimdilik 500 bin lira istiyorum. Bunu beş taksitte alacağım. İlk taksidi iki gün içinde tedarik edip getirsinler. Buzlar çözülmeden son taksiti de vermiş olacaklar.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Fakat efendim, bu bir vergidir. Vergiyi de devlet koyar.

KAYMAKAM: Suss, ukalalık istemem. Devlet biziz. Sen ihtilal nedir bilmez misin? Memlekette ihtilal oldu, efendi uyan... O örümcekleli kafanın içine bu kelimenin manasını sokmaya çalış. İhtilal hücum gördüğü bütün kanunları, kaideleri, âdetleri, bertaraf eder ve bunları kendisi yeniden koyar. Kafamı kızdırmasınlar 500 bin lirayı birkaç misli çoğaltırım. Yapanamaz mıyım?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Yaparsınız efendim.

KAYMAKAM: Halk dere suyu içiyor. Aynı derede çamaşırlarını yı-

kyor, yüzüyor, hayvanlarını suluyor ve aynı dere kenarında abdest bozuyor. Çağır bu adamları, benim tarafımdan anlat bunları. Bu kasaba halkını hayvanlardan ayırt etme zamanı artık geldi. Eğer razı olmazlarsa işin fenaya varacağını da söyle... Yazdın mı?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Yazdım efendim.

KAYMAKAM: Dur daha bitmedi. Not al. Kadınların çarşaf giymelerini bugünden itibaren yasak ediyorum. Kadınlar ya medenî insanlar gibi giyinerek sokağa çıkarlar, yahut hiç çıkmazlar. Onlara kalsa bu kara örtüye bir dakika tahammül etmeyecekler. Ama farkındayım erkekleri bırakmıyorlar. Binaenaleyh çarşafı sokağa çıkmakta ısrar eden kadının evvela kocasını yakalayacağım. Önce nakdî ceza, olmazsa hapis. Kasabaya tellallar çıkart, bağra bağra halka anlatsınlar. Fenahlıkların sebebi çarşafsız gezmek değil, erkeklerin içlerindeki kötülük. Kadınları umacı yapacaklarına yüreklerini temizlemenin çaresine baksınlar.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Fakat efendim, bu halk arasında büyük gürültü çıkarır. Hocalar korkarım ayaklanacaklar.

KAYMAKAM: Ne hadlerine, hele yapınlar vallahi hepsini çarşı meydanındaki büyük çınara sakallarından asarım. Dinî maske altında arap harfleriyle öğretim yapan 10 tanesini yakalayıp deliğe tıktım zaten... Beşer yıl hapis yatacaklar. Bunu da ilan et. (Eliyle işaret eder.) Beşer yıl...

TAHRİRAT KÂTİBİ: Olur efendim beşer yıl.

KAYMAKAM: Buzlar çözülmeyen yapacak çok işimiz var. Not al kâtip, bugünden itibaren Sultan dağındaki ormanı yasak bölge ilan ediyorum. Oradan ağaç kesip kasabaya nakledenlerin evlerine, hayvanlarına, tarlalarına el konulacak, kendileri de hapse atılacaklar. (Eliyle işaret ederek.) Beşer yıl... Jan-darma kasaba yolunda nöbet tutacak. Bunu da halka ilan et. Bak ben burada tezek yakıyorum.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Başüstüne efendim.

Buzlar çözülmeyen!
ve duyurular sayılar

KAYMAKAM: Not al kâtip. Kahveleri dolduran bütün işsizler toplanacak, kar mar ben dinlemem. Bunlar taş ocağından naklettiğim taşları kıracaklar. Ama angarya değil haa yevmiye ile. Önce kasabamın toprak sokaklarını yapmaya başlayacağız. Buzlar çözülmeyen bütün kasaba ve köy yolları bitirilmiş olacak. Yazdın mı? Hadi sen git artık. (Kâtip kalkar.) Dur gitme. Kaymakamlığın kayıt defterleri bu kadar mı?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Bu kadar efendim.

KAYMAKAM: Doğru söyle! Şu eski evrakı sakladığınız dosyalar yok mu? Dolaplar dolusu...

TAHRİRAT KÂTİBİ: Var efendim.

KAYMAKAM: Lafı can kulağı ile dinle. O dolapları devirip bütün içindikileri yere boşaltacaksın.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Niçin efendim?

KAYMAKAM: Fazla konuma, yap da gel!

TAHRİRAT KÂTİBİ: Başüstüne efendim. Çıkar.

ÜÇÜNCÜ MECLİS

(Deli Çavuş, Kaymakam)

DELİ ÇAVUŞ: Sen kaymakam değil, paşasın bre kardeş. Sana Paşam diyeceğim bundan sonra. Daha aşağısını söylemem.

KAYMAKAM: Bana bak bunları isteğini yapayım diye söylüyorsan hiç ümitlenme. Benim kitabımda verdiğim emri geri almak yoktur. Böyle değil de yürekte söylüyorsan yine vazgeç, insan denen yaratık böyle böyle şımarır. Gün gelir ki, paşalığı az görür. O zaman ne yaparsın?

DELİ ÇAVUŞ: Mareşal yaparım.

KAYMAKAM: Peki, ya sonra? Bana mutlaka bir askerî rütbe ver-

mek istiyorsan yüzbaşı dedi, eğer şımarırsam elinde bir müddet idare edecek rütbe bulunsun. Hem böyle hitaba kulâğım alışık olduğundan yadırganamam.

DELI ÇAVUŞ: Yüzbaşım, sana canım kurban olsun bre kardeş.

Okunuyor Hah şöyle... Şimdi konuşalım seninle. Benim prensibim şu: Bu memlekette karnı tok, şerelli, haysiyetli insanlar arasında herkesin bir yeri olmalı. Ama geniş yer, ama dar yer. Geniş diyorsam alabildiğine geniş değil, dar diyorsam o da sığlmaya-cak kadar değil. Bana bak çalışacaksın.

DELI ÇAVUŞ: Yüzbaşım yaş 74. Ne davar güdebilirim ne de tarlada çalışabilirim, artık bre kardeş. Geçti o günler.

KAYMAKAM: Ukalalığı bırak, her yaşa göre iş bulunur... Gözlerin görüyor, kolların bacakların tutuyor, ağzın laf yapıyor. Benim yanımda çalışacaksın.

DELI ÇAVUŞ: Sahi mi söylüyorsun?

KAYMAKAM: Evet.

DELI ÇAVUŞ: Can başüstüne, ama kasabalı ne der?

KAYMAKAM: Hele biri bir şey söylesin, görürüz.

DELI ÇAVUŞ: Peki ben ne iş göreceğim?

KAYMAKAM: Kaymakamlığın bir hademesi varmış; bizim geldiğimiz günlerde vefat etmiş. Onun yerine sen geçeceksin.

DELI ÇAVUŞ: Demek ben hademe Deli Çavuş olacağım.

KAYMAKAM: Deli Çavuş lakabını bırak. Asıl ismini kullan. Bu partaları da çıkart. Sana devlet malı bir hademe elbisesi uydurulmuş. Asker elbisesine de benzer. Tabii ayılığın olacak. Ama az, ama çok, karnın doyar.

DELI ÇAVUŞ: Sağol yüzbaşım.

İçerde devrilen dolapların çıktığı görüldü.

DELI ÇAVUŞ: Dolaplar gürrr...

KAYMAKAM: Askerlikte hakikaten çavuş muydun?

DELI ÇAVUŞ: Yok bre kardeş, bu kadar yara aldım da onbaşı zor yaptılar.

Yeni bile deli ev

KAYMAKAM: Zarar yok, sen bana yüzbaşı rütbesi verdin, ben de seni çavuş yapıyorum. Hiç kimseye borçlu kalmak istemem.

Mehmet Çavuş...

DELI ÇAVUŞ: (Asker selamıyla) Buyur yüzbaşım...

KAYMAKAM: Güzel, yerinde rahat.

DÖRDÜNCÜ MECLİS

(Evveller, Tahriyat Kâtibi)

Tahriyat kâtibi üstü başı toz içinde, kucaklı dosyalarla dolu olarak girer.

Övünürsün

Nefes nefese

1957

gireson

galerok

q17e

TAHRİRAT KÂTİBİ: Emriniz mucibince bütün dolaplar devrildi. Dosyalar yerde... Bunlar da mahrem evrak... Kalemde artık hiçbir şey kalmadı.

KAYMAKAM: Onlar dursun şimdi. Dediklerimi dinle. Hani ölen bir hademe varmış ya...

TAHRİRAT KÂTİBİ: Evet efendim.

KAYMAKAM: Hah, işte onun yerine bunu tayin ettim.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Ne diyorsunuz. Deli Çavuşu mu?

KAYMAKAM: Hayır, Mehmet Çavuşu... Ona bundan sonra Deli Çavuş diyenin ağzını yırtarım. Kendisine bir elbise uydur. Sonra berbere gönder, bir iyi traş etsin.

Cost hareket

TAHRİRAT KÂTİBİ: Hay hay efendim. Fakat bunun için evvela bir dilekçe vermesi lazım.

KAYMAKAM: Dilekçe mi? Yani dükkancıya 10 kuruş verip bir tabaka kâğıt alacak, arzuhalciye 2,5 lira verip bunu yazdıracak, tütüncüye 16 kuruş verip bu yazılı kâğıdı devlet kapısından içeri sokmak için pul alacak... Memur arkadaşının işinden para aldığı zaman bu büyük bir suç sayılıyor da bir vatandaşın

Dalga

geçer.

Kendi kendine

koruyor

alibi?

derdini dinlemek veya halletmek vazifesiyle kurumuş hükümetin aldığı 16 kuruş sanki rüşvet olmuyor mu? Hayır, bundan sonra dilekçe kaldırıldı...

TAHRİRAT KÂTİBİ: (Şaşkın) Nasıl efendim?

KAYMAKAM: Vatandaş artık dilekçe vermeyecek. Gelecek, meramını anlatacak. İlgili kişi not alıp derdini giderecek.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Nasıl olur efendim?

KAYMAKAM: Olduğu zaman nasıl olduğunu görürsün.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Fakat efendim, kanunlar, nizamlar...

KAYMAKAM: Bu kanun ve nizamları kaldırıyorum.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Nasıl kaldırırsınız efendim? *Yüksek sekiz*

KAYMAKAM: Ne buyurdunuz?

DELİ ÇAVUŞ: Sus kâtip, sus artık... İleri gittin bre kardeş. Koskoca kaymakam bu, kanun, nizam dediğin nedir ki?

KAYMAKAM: Yalnız dilekçeyi değil, bütün bu kaydı koydu, bütün bu dosyaları, bütün kırtası muameleleri de kaldırıyorum. Artık masalarda hokka kalem, kâğıt bulunmayacak. Artık gelen evrak, giden evrak defterleri olmayacak. Artık dosyalar tutulmayacak, anlamım, bu kati emirdir kâtip. *Dosyalara vurulacak -*

TAHRİRAT KÂTİBİ: Siz bilirsiniz efendim.

KAYMAKAM: (Kanape üzerindeki defterleri, dosyaları, zarfları ve T. Kâtipinin yeni getirdiklerini göstererek.) Şunlara bakın, ne de masum, sessiz, zavallı görünüşleri var değil mi? Halbuki bunlar geçmişte koskoca bir imparatorluğu batırdılar.

DELİ ÇAVUŞ: Ne diyorsunuz yüzbaşım? Vay namussuzlar vay...

KAYMAKAM: Mehmet Çavuş üniforma giyince yapacağın ilk iş bunları ve içeridekileri bir el arabasına koyup açık araziye götürmek ve orada yakmak olacak.

DELİ ÇAVUŞ: Başüstüne yüzbaşım.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Kaymakam Bey kulunuz kurbannız olayım, yapmayın. Büyük vebal altına giriyorsunuz. Bu kayıtlar imha edilirse ne hak kalır, ne hukuk. Bütün işler alt üst olur. Sonra

onlarda benim 25 senelik göz nurum, el emeğim var. Büyük suç işliyorsunuz. Sonunda adaletin eliinden kurtulamazsınız.

KAYMAKAM: Safsata dinleyecek vaktim yok. Adalet ne zaman ararsa beni, beklemeden haber ver, buradayım, al içeri. Hadi ikimiz de çıkan dışarı. Bana Hacı Murat Ağayı gönderin. Jan-darmaya tembih edin de dikkat etsin. Kaçarsa hepinizi sorumlu tutarım. Haa kâtip, lokantacıya tenbih etmiştim. Hacı Murat Ağa için ismarladığım yemekleri getiriyse tepsiyi kapidan ver bana. Mehmet Çavuşun elbiselerini de unutna.

(Tahrirat Kâtipi ile Delî Çavuş çıkarlar. Kaymakam masanın başına giderek oturur. Çekmecelerden birini çeker, içinden bir tabanca ve bir bez parçası çıkarır. Silahı temizlemeye başlar. Bu sırada kapı vurulur ve Hacı Murat Ağa girer.)

BEŞİNCİ MECLİS

(Kaymakam ve Hacı Murat Ağa)

Tesbih çekerek ayağa kalkar. Kendi sesinde yapar. İmar ağız.

HACI MURAT: Esselamü aleyküm.

KAYMAKAM: Gel bakalım Hacı Murat Ağa, gel. Otur şöyle...

HACI MURAT: Kaymakam Bey öğütüm, nedir bu benim başıma gelenler? Fesüphanallah... Neden yakaladılar beni? Niçin hapsettiler? Bu kanunsuz muameleyi bana reva görenler elbet cezaların en şiddetlisiyle cezalandırılacaklar. Vali Bey'le içtiğimiz su ayrı gitmez. İstersen sor kendisine. Üstelik bu vilayetin bütün mebusları yakınlarımdır. elbet beni koruyacaklar, elbet hakkımı arayacaklar, gereğinde kalkıp taa Ankara'ya kadar gideceğim. Bu kasabanın en ileri gelen eşrafından Hacı Murat'ı hiçbir günahı yokken tutuklamak ne demekmiş gösterdiğim onlara...

KAYMAKAM: Yanlış Hacı Murat Ağa, yanlış... Tutukluyoruz mu

dediler sana? Aman yarabdi, ne anlayışsız adamlar bunlar. Seni tutuklamak kimin haddine düşmüş ağam? Sen benim saygı değer has misafirimsin. Bak işin geçeceğini açıklayvereyim sana. Hacı Murat Ağa sizin aile ile Topal Süleyman ailesi arasında bir kan davası varmış... Var mı?

HACI MURAT: Var.

KAYMAKAM: Tamam, işte bu davadan ötürü bir ihbar yapıldı bana. Güya hayatına kasıdeceklermiş senin. Tabii dehşetli telaşlandım. Biz Hacı Murat Ağasız ne ederiz? Bu memleketin ticareti onun vücudu ile kaim. O ölürse bunca mal kim alır, kim satar? Kasaba halkı açıklıktan ölüdür.

HACI MURAT: Doğru söylersin Kaymakam Bey oğlum.

KAYMAKAM: Sonra nihayet ben burada devletin temsilcisiyim. Hükümetin en büyük memuruymun. elbette gözümün önünde işlenecek böyle bir cinayete razı olamam. İşte bu sebepler yüzündendir ki, hayatını korumak vazifesini bizzat üstüme aldım Ağa... Bunun için de seni kaldırıp en emin yer saydığım hükümet konağına naklettirdim. Hacı Murat Ağa, yanında tabanca temizlemem canını sıkamaz ya... Eee biz ihtilalcilerin sı-lahları daima temiz durmalı, çünkü her dakika lazımı olabilirler.

Hacı Murat namlunun her kendisine dönüşünde yerinden fırlar namlu yön değiştirince tekrar oturur.

HACI MURAT: Dolu mu Kaymakam Bey oğlum, fesuphanallah.

KAYMAKAM: Dolu ya...

HACI MURAT: Benden tarafa tutmasan şunu, fesuphanallah.

KAYMAKAM: Olur ağa.

HACI MURAT: Haa ne diyorduk, demek benim buraya getirilmem senin bilgün dahilinde oldu. Ben de haberin yok sanmıştım. Sana şu kadamı diyeyim ki, hakkımda yapılan ihbar külliye asılsız. Gerçi Topal Süleymanlarla aramızda bir kan davası var ama şimdi bu ailenin tek erkek evladı mahpushanede, vilyet merkezindeki mahpushanede. Oradan kaçmış olsaydı

dakikasında haberim olurdu. O halde beni kim öldürecek? Nafile telaşlanmışsın. Ama mademki beni buraya sen getirttin, artık şikâyetçi olacak değilim. Zaten rahatım da yolunda. Yalnız dün gece hiç uyuymadım. Çok karışık rüyalar gördüm. Allah hayırlara tebdil etsin... Güya elimi buralı olmayan birini, bir yabancının kanına bulanmışım, çeşme başındayım, yıkıyorum yıkıyorum kanıyar çıkıyor, dehşetli sıkılıyorum. ter içinde bağırarak uyandım. Sonra bir daha da uyku tutturamadım. Birkaç yıl önce yine böyle bir rüya görmüştüm de sonradan malum iftiraya uğramıştım. Fesuphanallah... İşleri ne ket vuran jandarma kumandanını dağdaki adamlarına öldürttü dediler, benim için. Allah büyük... Neticede ispat edilemedi, mahkeme beraat kararı verdi.

KAYMAKAM: Rüyalara inanma Hacı Murat Ağa... İnanna, gönüllü ferah tut. Burada öldürülecek yabancı olarak biz ihtilalciler varız ama hiçbirimiz kuru gürtlüye pabuç bırakmayız. Zaten öyle bir şey olsa meraklanma, bu sefer iş mahkemeye düşmez, arkadaşlarımız cinayete terip ve teşvik eden her kimse hemen onun hesabını görüverirler. Canım şimdi ne böyle bir şey var, ne de olması ihtimali var. Niçin bu kötü şeyleri konuşuyoruz? Senin karnın aaktı mı ondan haber ver? Dün akşandan beri bir şey yemedin.

HACI MURAT: Vallah ne yalan söyleyeyim oğlum, karnım ziyadesiyle aç. Hani taş olsa yiyip eriteceğim.

KAYMAKAM: Demek miden sağlandı ha Hacı Murat Ağa?

HACI MURAT: Demir gibi.

KAYMAKAM: Çok iyi çok iyi... Lokantacıya senin için özel yemek yaptırtım. Şimdi getiriler. Ama kusura bakma, bunların malzemesini senin dükkândan aldirttim.

HACI MURAT: Benim dükkândan mı aldirttin? Ne diyorsun, ne aldirttin Kaymakam Bey oğlum?

KAYMAKAM: Biraz kavurma, biraz bulgur, sonra kuru bakla, yağ falan... Etli bulgur pilavı ile zeytin yağı bakla ezmesi var. Nasıl beğendin mi?

İlahi bir sesle

evet

İçerikler

HACI MURAT: Vallahi bilmem ki, oğlum. Yemesem daha iyi olur. Böyle ağır yemekler bana dokunur.

KAYMAKAM: Hadi hadi Hacı Murat Ağa. Birkaç saniye önce midem demir gibidir derken şimdi nazlanmanın manasını anlamıyorum. Herhalde geçenlerde dükkândan kovduğün çırağın iftiralarna sen de kulak asıyor değilsin?

HACI MURAT: Ne gibi iftiralar?

KAYMAKAM: Faizcilikte çok gaddarmışsın ama, bu iş şimdilik bizim konumuzun dışında.

HACI MURAT: Fesuphanallah. Vallahi topu yalan.

KAYMAKAM: Dükkânda da her türlü dalavere çevirtirmişsin.

HACI MURAT: İftira.

KAYMAKAM: Kasabada ve civar köylerde ne kadar hasta hayvan at, sığır, eşek varsa sana getirirler, sen de bunları yok pahasına satın alıp kestirir, kavurma, sucuk yaptırırmissin.

HACI MURAT: Fesuphanallah. İspat etsinler.

KAYMAKAM: Geçen yaz civardaki devlet çiftliğinde hayvan yemi olarak satışa çıkarılan kurtlu baklaları sen satın alıp dükkâna taşıtmışsın.

HACI MURAT: Kat'iyen kabul etmem.

KAYMAKAM: Sattığın bulgurların tümü küflüymüş. Dükkândaki yemeklik yağları nasıl yaptırdığını öğürmeden anlatmak imkânı yokmuş.

HACI MURAT: Fesuphanallah. Düşmanlarım uydururlar bunları, vallahi billahi tallahi...

KAYMAKAM: Telaşlanma, telaşlanma... Olacak şey değil tabii bunlar Hacı Murat Ağa. Sen Hacısın. Bu kasabanın en namuslu, en şerefli adamlarından birisin. Üstelik bak bir karış sakalın da var. Fakir halka böylesine kastedecek değilsin ya...

HACI MURAT: Fesuphanallah... Doğru söylersin Kaymakam Bey oğlum, Allah senden razı olsun. Fesuphanallah...

Kapı vurulur.

KAYMAKAM: Hahhh işte yemek de geldi.

HACI MURAT: Fesuphanallah... Ziyade olsun Kaymakam Bey oğlum, vallahi yiyecek değilim. Geri götürsünler. Midem birden tikandı. Artık boğazımdan aşağı bir lokma gitmez. Fesuphanallah...

KAYMAKAM: Yoo işte bu olmadı Hacı Murat Ağa. Bundan haka-ret çıkar. Kaymakam bizzat meşgul olup sana yemek hazırlatsın da bunlardan hiç olmazsa birer lokma olsun yemeyesin, vallah alınırum.

Kaymakam tabancasını bırakır, gider kapıyı açar, kâ-tibin elinden tepsiyi alır, geri döner, masanın üstüne koyar.

KAYMAKAM: Buyur bakalım.

HACI MURAT: Fesuphanallah... Nafile zahmet eksik olma kaymakam Bey oğlum, ziyade olsun. Ama bir lokma dahi yiyemeyeceğim.

KAYMAKAM: Hayr Hacı Ağa, ben şimdi fikrimi değiştirdim. Hep-sinden birer lokma değil bütün yemeklerin hepsini yiyeceksin. Tabaklarda bir lokma et, bir çatallık bakla kalmayacak.

HACI MURAT: Fesuphanallah. Yemem, yiyemem.

KAYMAKAM: Demek kovduğün çırağın söyledikleri doğru.

HACI MURAT: Doğru olmadığımı sen biraz önce kendin de söyledin ya, Kaymakam Bey oğlum. Yiyemem. Fesuphanallah.

KAYMAKAM: (*Tabancasını doğrultarak*) Kusura bakma Murat Ağa. Ya bu tabakların içindekileri yersin, yahut bu tabancanın kurşunlarını...

HACI MURAT: Aman Allah, yapma, delirdin mi sen oğlum? İmdat, adam öldürüyorlar. Fesuphanallah...

KAYMAKAM: Otur oturduğün yerde... Bağırmanın hiçbir faydası yok. Bütün kasaba halkı gelseler seni benim eümden alamazlar. Bu tabancada kaç kurşun varsa hepsini karnına boşaltır, sonra arkadaşları çağırıp tabancamı temizlerken kaza oldu diye bir zabıt tuttururum.

HACI MURAT: Fesuphanallah, Kaymakam Bey oğlum sende insaf yok mu?

KAYMAKAM: Sende var mı Murat Ağa?

HACI MURAT: Fesuphanallah. Tabanlarını öpeyim, izin ver, yalnız bakla ezmesini yiyeyim.

KAYMAKAM: Yok, usul ve kuralı bozma. Et yemekleri önce yenir. Acaba bu kavurma hangi ihtiyar merkebin, hangi hastalıklı öküzdün, hangi topal beygirin etinden yapılmıştı Hacı Ağa. Hacı vakit kaybettime bana. Başla bakalım, çek besmeleyi...

HACI MURAT: Fesuphanallah, Kaymakam Bey oğlum, bu zulüm ve kahrın neye? Yazık değil mi bana?

KAYMAKAM: Yazık değil miydi o halka Murat Ağa? (Bağırarak) Başla diyorum, canımı sıkıyorsun.

HACI MURAT: Aman Allah yiyemeyeceğim, yiyemeyeceğim fesupnallah...

Kaymakam kaşığı eline alır, ağzının başını tutar ve yemekleri zorda yedirir.

HACI MURAT: Kaymakam Bey oğlum, vallahi artık yiyemeyeceğim. Midedem bulanıyor.

KAYMAKAM: Peki, kâfi... Afiyet olsun. Hadi kalk artık. Dükkanına koş. Bütün o kavurmaları, kurtlu bakaları, küffü bulgurları yok et. Sonra da Ekrem Yüzbaşığı bekle. Seni alıp bir müddet için hapishaneye koyacak. Senin ve senin gibilerin, kulakların nıza küpe olsun diye. Buzlar çözülmeden bu kasabada hilenin, hurdanın, vurunculuğun kökünü kazıyacağım. Kesin kararın bu Hadi şimdi defol.

HACI MURAT: Sağol Kaymakam Bey oğlum. Sağol.

Hacı Murat elleriyle ağzını tutarak koşu koşu çıkar.

ALTINCI MECLİS

(Kaymakam, sonra Deli Çavuş, sonra Tahriyat Kâhibi)

Kaymakam tabancasını cebine koyar, zile basar Deli Çavuş girer. Elbisesini değiştirmiş, haline, tavruna, hareketlerine başkalk gelmiştir. Asker gibi yürür, asker gibi selam verir.

Elbisesi
değiştirilir
→ Koyu, yurucak girer

DELI ÇAVUŞ: Buyur yüzbaşım.

KAYMAKAM: Hahh şöyle. İyi oldu, kıyafetini beğendim.

DELI ÇAVUŞ: Sağol yüzbaşım.

KAYMAKAM: Sobayı biraz uyardır, üşüyorum.

DELI ÇAVUŞ: Başüstüne. (Sobayı doldurur.)

KAYMAKAM: Öğle oldu değil mi?

DELI ÇAVUŞ: Çoktan bre kardeş.

Kaymakam arka cebinden yassı bir şişe çıkarır ve ağzına diker. Şişenin içinde koryak vardır. Deli Çavuş dönüp bakar.

KAYMAKAM: (Şişeyi uzatarak) İstersen sen de bir kaç yudum al.

DELI ÇAVUŞ: O nedir Yüzbaşım?

KAYMAKAM: Koryak.

DELI ÇAVUŞ: İstemem, eksik olma Yüzbaşım.

KAYMAKAM: Neden?

DELI ÇAVUŞ: Eskiden çok içerdim ya, 15-20 yıl var ki, ağzıma bir yudum koymadım.

KAYMAKAM: Sofu musun?

DELI ÇAVUŞ: Hayır, fakirim...

KAYMAKAM: Pekâlâ, zengin olduğun zaman içersin... Vay canına eve yemeğe gitmeyi hiç canım istemiyor. Doktorla aynı evde

oturuyoruz, belki biliyorsunuz. Yapabildiğimiz yemekler çok sı-
nırlı. Hep aynı şey, hep aynı şey, bıktım artık. Sen yemek pi-
şirmesini bilir misin?

DELİ ÇAVUŞ: Bilirim ya Yüzbaşım.

KAYMAKAM: Sahi mi söylüyorsun, mükemmel. Ne bilirsin?

DELİ ÇAVUŞ: Fasulye pişirmesini bilirim bre kardeş. Pılav pişir-
mesini bilirim. İyi tarhana çorbası yaparım.

KAYMAKAM: Bu kadar mı?

DELİ ÇAVUŞ: Evet bu kadar.

KAYMAKAM: Ne talih, bizim bildiklerimiz de bunlar. Tahrirat Kâ-
tibini çağır bana.

DELİ ÇAVUŞ: Ben de şimdilik onu arıyacaktım.

KAYMAKAM: Ne yapmak için?

DELİ ÇAVUŞ: Hacı Murat Ağa sofayı berbat etmiş, içi çıksın. Kâ-
tipten kovayla bez isteyecektim bre kardeş...

KAYMAKAM: Pekâlâ hadi koş.

*Başkanın
Kâtipliği
Tevfik
Kâtipliği
Tevfik
Kâtipliği
Tevfik*
DELİ ÇAVUŞ: *Deli Çavuş çıkar, kaymakam şiseden bir kaç yudum
koryak alır, bu sırada bütün binayı sarsan bir patlama
sesi duyulur. Kaymakam pencereye hücum eder, aynı
anda tahrirat kâtiibi içeri girer. Kâtiib kelasla
ışık alır.*

KAYMAKAM: Duydun mu?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Duyamaz lur muyum efendim, bütün bina sar-
sıldı.

KAYMAKAM: Ne oldu acaba?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Vallahi bilmem ki efendim, hiçbir tahmin yü-
rtemiyorum.

KAYMAKAM: Jandarma Kumandanına telefon edelim.

Masanın üzerindeki telefonlardan birini kapar.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Yine yanlış telefonu açıyorsunuz. Kaymakam
Bey. O vilayete bağlı direkt telefon. Hem de istifade edilemi-
yeceğini biliyorsunuz.

KAYMAKAM: *(Öteki telefonu açarak.)* Peki peki... Jandarma Ku-
mandanını istiyorum. Ekrem Yüzbaşı sen misin? Ne oldu? Di-
namitle yine köprüyü mü attılar. Kim? Olay yerine mi gidiyor-
sun? Geçerken beni de al. Aşağıya iniyorum. *(Telefonu kapar,
tahrirat kâtiibine.)* Köprüyü dinamitlemişler. İhtilale karşı geri-
cilerin marifeti olacak. Ehh elimden çekecekleri var. Vay kö-
poğulları vay. Gösteririm ben onlara köprüyü atmayı.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Beni çağırtmıştınız Kaymakam Bey, bir emri-
niz mi vardı?

KAYMAKAM: Evet bir şey söyleyecektim ama kalsın şimdilik.
Olay yerinden dönünce söyleyirim.

*Tabancasını çıkarır, kurşunları muayene eder, sonra
tekrar cebine koyar.*

TAHRİRAT KÂTİBİ: Başüstüne efendim.

*Kaymakam soldaki kapıdan sür'atle çıkar, kâtiip pen-
cereye giderek dışarı bakar.*

YEDİNCİ MECLİS

(Tahrirat Kâtiibi, sonra Şeref Hakarar)

TAHRİRAT KÂTİBİ: *(Sağdaki kapıdan içeri giren Şeref'e)* Ooo, bu-
yurun Şeref Bey, Kaymakam Bey şimdi çıktı.

ŞEREF HAKARAR: Dönmesi uzun sürer mi dersin?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Sanmam.

ŞEREF HAKARAR: Bekleyeceğiz. Burası da soğuk.

TAHRİRAT KÂTİBİ: *(Ellerini birbirine sürterek.)* Soğuk ya... De-
minki gürültüyü duydunuz mu?

ŞEREF HAKARAR: Tabii duydum. Sokaktaydım, buraya geliyor-
dum.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Birisi dinamitle köprüyü atmış.

ŞEREF HAKARAR: İhtilalcilerin bu gidışı devam ederse daha çok şeyler göreceğiz.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Evet, çok hızlı gidiyorlar, hein de sert davranıyorlar. Düşün Şeref Bey, bizimki kaymakamlığın bütün evrakını, defterlerini yakıtıyor, böylece kırtasiyeciliği kaldıracakmış. Sonra bir de bana çarşafı yasak ettiğini bildirdi. Biraz sonra tallel çıkartıp ilan edecekmış. Çarşaf giyen kadının kocasını cezalandıracakmış.

ŞEREF HAKARAR: Deli oldu bu herif. Bütün kasabayı ayağa kaldıracak. Ben haftalardır, radyo başından ayrılmıyorum. İhtilal Hükümetinin böyle bir kararı yok. Demek kendi uyduruyor. İyi iyi, dokunma yapısın. Böylece kendi kuyusunu daha çabuk kazmış olur. Son günleri yaklaşıyor artık. Mukadderat değişmez... Başkalarını devirdiler, kendileri de elbet devrilecekler. Sanlı neye yaptılar bu işi? Sırf hırs için, sırf menfaat uğruna... Memleket güllük gülistanlık, biz hiçbirimiz hiçbir şeyden şikâyetçi değindik. Haika geinice o her zaman her şeyden şikâyet eder. Bu cahil tabakaya bakılarak ihtilal yapılır mı? Yok efendim, maksat sırf dalavere... Ama bir gün öcümüzü alacağız görürsün. Bak, işe, kadınların çarşafından başka uğraşacak şey mi yok? Hem efendim kadın şikâyetçi mi bakalım çarşafan? Bunu biliyor mu? Birçok medenî milletlerin kadınları bizim kadınlarmızdan daha fazla bedbaht. Mesela alalım Japon kadınlarını... Japon kadını efendim, kocasının elinde tam bir esiridir. İç kan ağlasa da o daima tebessüm edecektir. Kural budur. Daima kocasından sonra yatar ve ondan evvel kalır. Salonda kocasının oturduğu mindere oturamaz. Sokakta kocasının yanında değil, arkasında gider. Buna rağmen, kocasına çok bağlıdır. Kocasına en fazla bağlı olan bir kadın olarak Churchill'in karısını da hatırlıyorum ben. Efendim bu dünya çapındaki adanın karısı tam yarım asır boyunca onun üstünde titredi durdu. Geçen yıl Churchill hastaneye yatırıldığı zaman karısı ona her gün bir kavanoz havyar götürdü. Havyarı ben de çok severim. Bilir misin Kâtip, ben bir havyar ye-

Şerif konusuna
Şerif konusuna
Şerif konusuna

meği, bir de fırtınalı havalarda pencereden dışarıyı seyretmeyi severim. Her an dünyanın dört bir bucağında 1800 karsıra olduğunu hiç duydun mu?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Vallahi seni dinlerken şaşırıp kalıyorum Şeref Bey. Bilmediğin yok. Bu kadar bilgiyi halızana ne vakti, nasıl yerleştirdin, anlıyorum. Ayaklı kütüphanesin sen.

Kaymakam masasında oturuyor olun
Halepçe sarımsaklı masanın üzerine oturuyor
SEKİZİNCİ MECLİS
2021.02.14
dmler

(Öncekiler, sonra Kaymakam)

KAYMAKAM: (Girerek kâtibe) Kim bu, ne istiyor?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Şey efendim.

ŞEREF HAKARAR: (Ahtırlarak) Kaymakam Bey bir dilekçemiz var.

Çıkararak uzatır.

→ Kaymakam Bey, dilekçeyi dilediğiniz yere bırakabilirsiniz. (Elindeki kâncı ile vurup yere düşürdüğü dilekçeyi işaretle.) Koy onu cebine. Biz iş sahiblerimizin dilekçe vermeleri usulünü artık kaldırdık. Ne istiyorsan hemen onu söyle.

ŞEREF HAKARAR: Kapatığımız fırın meselesini görüşmeye geldim.

KAYMAKAM: O fırının sahibi sen misin?

ŞEREF HAKARAR: Hayır Kaymakam Bey, sahibi değil vekilim.

KAYMAKAM: Yani?

ŞEREF HAKARAR: Dava vekiliyim, o da müvekkilim. Haklarında mahkeme kararı olmadan giriştiğiniz hareketi protesto ediyorum.

KAYMAKAM: Haa, meselenin şekli değişti. Demek kasabanın meşhur dava vekili Şeref Hakarar sensin. Aynı zamanda arzualacı, aynı zamanda iş takipçisi, aynı zamanda kapatılan bilimem

ne partisinin ilçe başkanı. Cebimde 120 muhtarın mührü var diye öğünen, her tarafa girip çıkan, kendine denetçi süsü vererek hükümet memurlarını her an baskı altında tutan, her dalaverede parmağı olan Şeref Hakarar sensin, ha?

ŞEREF HAKARAR: Fakat Kaymakam Bey.

KAYMAKAM: Ben de seni görmek isterdim. Fırın meselesini bir kalem geç, başka söyleyeceğin varsa konuş.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Fırın meselesi hakkında konuşmak istiyorum.

KAYMAKAM: Olmaz, izin vermem.

ŞEREF HAKARAR: Vermeniz lazım Kaymakam Bey. Nazarı dikkatini celbederim. Efendim, sizin gibi bir ihtilalci olan, dünyanın en büyük ihtilaline yol açan Voltaire bile "sözlerinizin hiçbirini kabul etmiyorum ama onları söylemek hakkınızı ölünceye kadar müdafaa edeceğim," diyordu. Beni dinlemeye mecbursunuz.

KAYMAKAM: Vay vay vay... Voltaire ha... (Alaycı ederek.) Senin için çok bilgili adam demişlerdi de, inanmamıştım. Hakları varmış. Eyy devam et bakalım, Voltaire başka ne demiş?

ŞEREF HAKARAR: Voltaire kendine yapılan hakarete bir dereceye kadar tahammül ederdi, fakat başkasına yapılan haksızlığa asla, işte bu kadar... Ben de onun gibiyim.

KAYMAKAM: Haksızlık öyle mi? Demek fırıncıya yapılan haksızlık. Ben kararımı kaldıracam, o da halka buğday yerine kepek yedirecek, ekmeğin kilosundan çalacak, bu fakirlerin tek gıda maddesini içinden fare pislikleri, tahta parçaları çıkan bir çöp tenekesi halinde satıp duracak. Fakirlerin tek gıda maddesiyle oynamak bir hürriyetse efendi, işte ben bu hürriyeti kaldırdım. Mülga!

ŞEREF HAKARAR: Ama ticaret yapmak belli başlı hürriyetlerden biridir efendim.

KAYMAKAM: Dalavere yapmanın, halka hizmet diye kötülük etmenin, hürsizliğin, namussuzluğun hürriyeti olur mu? (Bağırarak) Söyle olur mu?

ŞEREF HAKARAR: Fakat Kaymakam Bey kanun var...

KAYMAKAM: Eğer varsa kaldırıyorum. Mülga.

ŞEREF HAKARAR: Mahkeme var.

KAYMAKAM: Mahkemeyi de kaldırıyorum. O da kaldırdı... Halkın acısını dindirmek için yapmayacağım şey yoktur. Ben ihtilal adamıyım. İhtilal kanunlarını kendi yapar. Eyy Voltaire'e devam.

ŞEREF HAKARAR: Voltaire ne zaman bir adım atsa başkasının nasırını çiğnemek için atardı.

KAYMAKAM: Ya demek böyle yapardı nasır düşmanı Voltaire... Dur bakayım dur dur, bir dakika sen de şimdi benim nasırına bastın. (Masasında aranarak.) Canım dün akşam buradaydı. Hahh tamam buldum... *Bulduğu derginin sayfalarını süratle açar.* İşte yazı. Kaldığın yerden devam ediyorum. Bir insanı tek bir cümle ile mahvederdi. Kardinal Mazarin onun için (Yapamadığı iyilikler yüzünden suçludur.) demişti. (Bravo) kelime kelime aynı. Peki yalnız Voltaire'den mi mahsefedeceksiniz Şeref Efendi, biraz da Montesquieu, Rousseau ve Didero'dan konuşsana. Konuşmazsın, çünkü onlara ait dergiler daha gelmedi, değil mi? Seni haftalık dergi alımı, seni düzme aydın, seni alemi aptal yerine koyan soytarı seni... Dergilerde rastladığın işine gelir yazıları ezberle, onları vakitli vakitsiz, sıralı sırasız, manalı manasız tekrarla, böylece cahil halka kendini bilgili, saygıdeğer insan olarak sat. Sen sahtekârlıkta vekili olduğun fırıncıyı da geçtin herif.

ŞEREF HAKARAR: İyi ama Kaymakam Bey.

KAYMAKAM: (Bağırarak.) Suss tepelerim. Haydi yıkıl git şimdi karşımdan...

ŞEREF HAKARAR: Peki peki Kaymakam Bey, hiddetlenme gidiyorum. Ama eîbet bizim günümüz tekrar gelecektir.

Kaymakam. Şeref Hakarar'ın üzerine yürür. dava vekili korkarak kaçar.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Adamın foyasını pek çabuk meydana çıkardı.

nuz beyefendi. Doğrusu hayretler içinde kaldım. Biz de onu bir şey sanırdık. Bu sahtekâr artık kolay kolay belini doğrultamaz ama, siz de güçlü bir düşman daha kazandınız. Rahat durmaz bu. Zaten hepsi fırsat gözliyorlar ya... Bütün ağalar...

KAYMAKAM: (*Gezinerek düşünceli.*) Bana bak kâtip, kasaba hal-ki arasında bir çüce var mı?

TAHRİRAT KÂTİBİ: (*Şaşırmsız.*) Çüce mi Kaymakam Bey? Hayır, benim bildiğim yok.

KAYMAKAM: Ya çocuk, ya da bir çüce olacak. Biliyorsun, dün gece yeniden kar yağmıştı. Yakılan köprü civarında taze olarak yalnız bir ayak izi gördük. Küçük bir ayığın izleri. Çocuk bu işi yapamaz. Dinamiti kullanmak da bir bilgi ve tecrübe işidir. Diyeceksin ki, bu suikastı düzenleyenler çocuğa her şeyi öğretmiş olabilirler. Peki onun, yakalanırsa kendilerini ele vermeyeceğine güvenebilirler mi? Ama yakalayacağız. Hepsini yakalayacağız. İşte o zaman yapacağımızı biz biliriz. Ölüm onları çin en az ıstıraplı bir kurtuluş yolu olacak. Buzlar çözülmeden bu hesap da tamamen görülmüş olacak.

DOKUZUNCU MECLİS

(*Öncekiler, sonra Ekrem Yüzbaşı, sonra Hatice*)

Jandarma Kumandanı Ekrem Yüzbaşı kapyı açarak heyecanla girer.

EKREM YÜZBAŞI: Köprüyü atanı bulduk. Kaymakam Bey.

KAYMAKAM: Buldunuz ha... Bravo... Ne çabuk yakaladınız.

EKREM YÜZBAŞI: Biz yakalamadık, kendisi gelip teslim oldu.

KAYMAKAM: O doğru mu?

EKREM YÜZBAŞI: Doğru. Dinamitleri karayolları ambarından çalmış. Kendisini dün gece orada görenler var.

KAYMAKAM: Peki, kimmiş?

EKREM YÜZBAŞI: Burada, dışarda elendim. (*Kapyı gidip seslenerek.*) Jandarma, bırak gelsin. Yürü.

Hatice girer, kapıda biraz durur, yorgun bakışlarla içerişini süzer.

KAYMAKAM: Neee... Bu mu?

EKREM YÜZBAŞI: Evet.

KAYMAKAM: İşte bu hesapta yoktu. Bir kadın, hal yakın gel bakayım. Adın ne?

HATİCE: Adım Hatice kurban olduğum.

KAYMAKAM: Hatice ne? Kimin kimsen yok mu?

HATİCE: Babam öldü. Kocam İstanbul'a gitti dönmedi, kayıp.

Dört çocuğum var.

KAYMAKAM: Köprüyü sen mi dinamitledin?

HATİCE: Heeyee...

KAYMAKAM: Doğru söylüyorsun ya...

HATİCE: Heeyee...

KAYMAKAM: Peki dinamit kullanmasın nereden biliyorsun?

HATİCE: Çok eskiden babam taş ocağı işletirdi. Orda belledim.

KAYMAKAM: Seni teşvik eden kim bu işe?

HATİCE: Anlamadım.

KAYMAKAM: Kim yaptırdı sana bunu diyorun. Sağır mısın?

HATİCE: Açlık, yoluna öldüğüm, açlık.

KAYMAKAM: Bu sefer de ben anlamadım. Ne demek istiyorsun?

Açık konuş.

HATİCE: Açlık yüzünden yaptım dedim ya. Çocuk... kaldı, hiçbir çare bulamadım.

KAYMAKAM: Köprü atmanın çocuklarını doyurmadın mı?

HATİCE: Çocuk...

KAYMAKAM: Alay mı ediyorsun be kadın?

HATİCE: Yooo...

KAYMAKAM: Anlat öyleyse...

HATİCE: Eskiden bu dere üstünde köprü yoktu. İnsanları, hayvanları karşıdan karşıya sallarla biz iletirdik. Geçimimiz bu yüzden. Babam, kocam ve ben nöbetleşe çalışırdık. Sonra günlerden bir gün buraya mebuslar geldiler, memurlar geldiler. Dere üstüne köprü yapmaya karar verdiler.

KAYMAKAM: Çok gelen geçen olur muydu karşı yakaya?

HATİCE: Yok canım. Günde 15-20 kişi, bilemedin 25, 4-5 tane de hayvan. Karşı tarafta tarlalardan başka ne var?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Müsaade buyrulur mu efendim? Biz ona seçim köprüsü deriz. Devrilen hükümet oy almak için bu köprüyü yaptı.

KAYMAKAM: Lüzumsuz yere... (*Hatice'ye*) Devam et!

HATİCE: Köprünün açıldığı gün bizim işimiz de bitti, kurban olduğum. Babam başka iş bulamadı. Kahrından hastalandı, öldü. Kocam iş bulurum diye istanbul'a gitti, bir daha dönmedi. Mektup bile yazmadı. Satılacak neyim varsa sattım savdım, bir zaman yarı aç yarı tok bekledik.

KAYMAKAM: Kocanın başına bir iş gelmiş olmasın? Çirkin kadın değilsin ki seni atlattı diyelim. Hem çocukları da var.

HATİCE: Bilmem.

KAYMAKAM: Hiç arayıp sormadın mı?

HATİCE: Ne diye arayıp soracağım. Yaşıyorsa bile artık ondan bize hayır gelmez. Onu kapıma koymam bir daha.

KAYMAKAM: Sonra?...

HATİCE: Sonrası, heççç...

KAYMAKAM: Sonra düşündün ki köprüyü atarsan tekrar sai yapacak ve geçimini doğrultacaksın.

HATİCE: Heeyee, öyle oldu.

KAYMAKAM: Yakalanacağımı düşünmedin mi?

HATİCE: Hesapta o da vardı ama, umutsuzluk insana herşeyi göze aldırıyor işte.

KAYMAKAM: (*Tahrirat Kâtibine*) Doğru mu konuşuyor?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Doğru olduğunu sanırım efendim. Kendisini namuslu, biraz da tok sözlü bir kadın olarak biliriz. Cesurdu, kimseyle pek görüşmez. Çarşıda pazarda pek görülmez.

KAYMAKAM: Pekâlâ şimdilik bu kadar.

EKREM YÜZBAŞI: Götürelim mi Kaymakam Bey.

KAYMAKAM: Nereye götürreceksiniz?

EKREM YÜZBAŞI: Tabii hapis haneye...

KAYMAKAM: Yok canım, ne gerek var.

EKREM YÜZBAŞI: Ya kaçarsa?

KAYMAKAM: Nereye kaçacak? Burada Sultan Dağılarıyla çevrili bir büyük çukurdaysız. Dağlar daha en azından iki ay geçit vermez. Bu kardan ve buzdan kapanın içinde nereye gitse 4-5 saatte bulursunuz. Götürün bunu Tahrirat Kâtibinin odasına. Orada Kâtibi beklesin. (*Hatice'ye*) Seninle daha konuşacağız Hatice.

HATİCE: Olur konuşuruz kurban olduğum.

EKREM YÜZBAŞI: (*Kapıyı açıp jandarmaya seslenerek*) Jandarma, saniği tahrirat kâtibinin odasına götür. Sen de başında bekle.

Hatice çıkar.

KAYMAKAM: Bu kadını hoş tutmalıyız çocuklar. Çünkü dinamit kullanmaya alıştı bir kere. Bakarsınız bu sefer hepimizin paçalarına birer dinamit çubuğu bağlayıverir. (*Hepsi gülerler.*) Şakayı bırakalım, kâtip sen ona biraz para ver, durumunu yarın, öbür gün ayrıca düşüneceğimi.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Olur efendim.

EKREM YÜZBAŞI: Sonra ne olacak Kaymakam Bey?

KAYMAKAM: Ne olacağı var mı, bırakın gitsin.

*konuşur
çivircak*

EKREM YÜZBAŞI: Fakat suçlu pek büyük

KAYMAKAM: Ya kimsesiz bir kadını dört çocuğuyla aç bırakan bizlerin suçlu daha mı büyük dersin Ekrem Yüzbaşı? Eğer sen mutlaka birini yakalamak istiyorsan önce beni tutukla, az gelirse kendini de yakalarsın. Gerçekte köprüyü atan benim, sensin, bizleriz. Kadını serbest bırakan dedim, işte bu kadar...

PERDE

İKİNCİ PERDE

Aynı dekor, vakit akşam, pencerelerden görüldüğü müze göre dışarda kar yağıyor, birinci perdedeki tarihten 15 gün sonrası.

BİRİNCİ MECLİS

Bu sırada katip (Tahrirat Kâtibi, Deli Çavuş) sobanın başından kalkar pencereye bakar

Deli Çavuş ortığı toplamakta, kâğıt kutuplarını sepete atmakta, tablaları sikelemektedir. Belli ki, galışma günü sona ermiştir. Tahrirat Kâtibi bir koltuğa oturmuş, onu seyreder.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Kar yine başladı.

DELI ÇAVUŞ: Haa yaa...

TAHRİRAT KÂTİBİ: Bu sene bahar gelmeyecek galiba. Vallahi bıktık usandık. Ben 25 yıldır böyle kış görmedim. Yolların açılması geçicecek

DELI ÇAVUŞ: Öyle mi dersin bre kardeş.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Kış sürüp gitsin. Benim tasam o deşil de kasabada erzak kalmadı. Üstelik gaz yok, yakacak yok. Allah fakir fukaraya acısın.

DELI ÇAVUŞ: Yok bre kardeş, ne erzak tükendi, ne yakacak, ne de gaz. O esnaf olacak it oğlu itler yok mu, fırsatı ganimet bildiler, sakladılar hepsini. El altından satıyorlar. Hiç kimseden de korkmuyorlar.

*Yakaladı
geçirtirir*

*Deli Çavuş
ortığı topluyor
sepete*

*Bir midede candan
Belen*

TAHRİRAT KÂTİBİ: Bu rivayeti ben de duydum ama doğru bile olsa çaresi yok. Onlarla kimse başa çıkamaz.

DELİ ÇAVUŞ: Kim demiş? Kaymakam Bey'i unuttun galiba... Sa-bahtan beri onların peşinde. Ehh bir yakalarsa yok mu? Çekce-cekleri var... *Anaları ni beller (gölsün-)*

TAHRİRAT KÂTİBİ: Ama yakalarsa... O herifler kolay kolay yakalanmazlar.

DELİ ÇAVUŞ: Yakalanırlar bre kardeş, yakalanırlar. Görürsün bak nasıl kayalanırlar. Duymaz mısın, hep "Buzlar çözülmeyen bu işler bitecek," diyor.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Ha, ne demek o Allahım seversen? Buzlar çözülsün ne olacak?

DELİ ÇAVUŞ: Kimbilir, elbet bir acelesi var. Görürsün bak, hepsi-ni nasıl yakalayacak. Ekrem Yüzbaşıyı da yanına alarak sa-bahtan çıkıp gitmişti ya, işte gidis o gidis.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Paydosa ne kadar kaldı dersin?

DELİ ÇAVUŞ: Ehh yakındır sanırım.

TAHRİRAT KÂTİBİ: O kadar canım sıkılıyor ki... Vakit bir türlü geçmek bilmiyor. Kendimi bir an önce sokağa atmak istiyorum. Öyle ya 15 gündür ne yazmak ne çizmek var artık. Ne defter tutmak kaldı, ne de dosya tanzimi. Çekmeceler raflar, dolaplar bomboş. Halk müracaat etti mi ya telefon ediyorsun, yahut yanına Kâtip takıp icap eden yere yolluyorsun. İş he-mencecik olup bitiyor. Vakra bu yol halk için belki iyi.

DELİ ÇAVUŞ: İyi ya millet çok memnun. *(Güler)*

TAHRİRAT KÂTİBİ: Ama devlet memurluğunun itibarı sifra indi. Eskiden kahvelerin önünden geçti miydi halk ayağa kalkıyor-du. Şimdi kimsenin umurunda olmuyor. Hoş kahvelerde de-pek adam kalmadı ya. Hepsî yol inşaatında. İnan bana, bura-ya gelenlerin hali tavrı bile değişti. Eskiden önümüzde el pen-çe divan duranlar şimdi emir veriyorlar. O kadar fenama gidi-yor ki, Mehmet Çavuş görürsün bak, bir gün yüregime inecek.

DELİ ÇAVUŞ: Sen maaşını alıyorsun ya, bre kardeş ona bak

TAHRİRAT KÂTİBİ: Yoo öyle deme, iş maaşla bitmiyor. Eskiden Tahrirat Kâtibi bir büyük, bir mühim adamdı kasabada, şanlı şöhretli. ama şimdi bir ırgata bile git dışarda bekle, yahut ya-rın gel diyemiyoruz. Bunun ne acıklı şey olduğunu bir bilsen.

DELİ ÇAVUŞ: Yüregini ferah tut Kâtip, üzüleme canım, ölüp gider-sen kimsenin umurunda olmaz. Sen öldüğünle kalırsın, bir daha da geri gelemesin. Milleti korkutmak değil, kendini ona sevdirmek makbul bre kardeş. Bak Kaymakam Bey'e, herkes ona taptı tapacak. Valla hi inan, ben de onun için canımı veri-rim.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Bilirim, hep böyle söylenir.

DELİ ÇAVUŞ: Seni nasıl inandırırım bre kardeş. Provası yapılmaz ki bu işin. Kasabanın Deli Çavuşundan, maskarasından, anlı şanlı bir Mehmet Çavuş yaptı o... Kuru canım feda olsun.

Bir an susarlar, Deli Çavuş pencereden bakar.

DELİ ÇAVUŞ: Bak, nah işte Kaymakam Bey geliyor. Ekrem Yüzba-şı da yanında. Gei buraya, gei bre kardeş. Getirdiklerine bak. Demin konuştuğumuz domuzlar. Tek sıra olmuşlar, hepsinin elleri bağlı, hepsi de perişan. Ekrem Yüzbaşının da tabancası elinde.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Gördüm, gördüm. Kaymakam Bey fena kızır-şa benziyor. Doğrusu bu heriflerin yerinde olmak istemez-dim.

DELİ ÇAVUŞ: Kaymakam Bey bir şeyler söylüyor, aç şu balkon ka-pısı da duyalım.

Kapı açılır, Kaymakamın sesi gelir. Bu sesin mesafe farkı ile ayarlanmasına itizum yoktur. Hatta normalden daha yüksek olması iyi olur.

KAYMAKAMIN SESİ: Sol... sol... sol... Sakallı hizayı bozuyorsun. Şimdi kamçıyı kafana yiyeceksin. Sol... sol... sol...

TAHRİRAT KÂTİBİ: Bazan bir çocuk gibi oluyor. Şimdi ne lüzum var herifleri böyle asker adımı yürütmeye, subay gibi kuman-da vermeye...

DELİ ÇAVUŞ: Elbet bir hikmeti vardır kardeş. Ne de olsa eski kumandan...

İKİNCİ MECLİS

(*Evveller, sonra Kaymakam, sonra birinci, ikinci üçüncü karaborsacılar, elinde tabancasıyla Ekrem Yüzbaşı.*)

Kapı açılır evvela Kaymakam gözükür, geri geri yürümekte, elindeki kamçısı ile işaret vermektedir. Tek sırada halindeki asker adıyla yürüten karaborsacılar ve onların arkasından Ekrem Yüzbaşı kendisini takip ederler. Ekrem Yüzbaşı silahını bir an bile karaborsacıların üzerinden ayırmamaktadır.

KAYMAKAM: Sol... sol... dur... Sağa dön. (Kamçısıyla işaret ederek.) Sıra başındaki sen başla.

1. KARABORSACI: Ben vatan hainiyim. Kış bastırınca halka satacağım zahireyi gizli bir ambara sakladım. Bunları el altından üç misli fiyat teklif edenlere verdim. Bu yüzden fakara halk aç kaldı. Sızlandılar, ağladılar, merhamet etmedim. Onlar gibi aç bırakılmama doğru bulurum.

DELİ ÇAVUŞ: Ahh vicdansız ahh... Sakalından da utanmamış bre kardeş.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Suss suss...

KAYMAKAM: Sıradan ikinci, sen başla...

2. KARABORSACI: Ben halk düşmanıyım. Gizli bir depoya daha yazdan odun ve kömür istif ettim. Kar yağdıka dükkândaki mal azaldı, sonunda bitti. Bunun üzerine depolardakileri gizli gizli zenginlere sattım. Fakirler dükkânının önünde kıyruk

oldular, titreştiler, dondular. Dükkân kapısını yüzlerine kapatarak hepsini kovdum. Böylece kimbilir kaç darda olan hastamın, kaç fıkara çocuğunun ölümlerine sebep oldum. Benim de aç, susuz, soğuktan donmaya terk edilmem haklı olur.

DELİ ÇAVUŞ: Vay canavar vay!... Canavarlar bile bu kadar merhametsiz degillerdir bre kardeş.

KAYMAKAM: Üçüncü, hadi bakalım sıra şimdi sende.

3. KARABORSACI: Ben de milletime kastettim. Aç ve ocakları tümeyen fakirleri, üstelik karanlıkta bıraktım. Halbuki sakladığım ve bir kısmını zengin evlerine gizli gizli yolladığım gazlar, yollar açılınca kadar halkın ihtiyacına yeterdi. Aç, soğukta ve karanlıkta bırakılmam yerinde olur.

DELİ ÇAVUŞ: Tuhh ahlaksız!... Az bile bu cezalar bre kardeş...

KAYMAKAM: Kâfi, sizler iladelerinizi verdiniz, ben de adil, şefkatli, merhametli ihtilal hükümeti adına hakkınızdaki hükmü söylüyorum. Malınıza, mülkünüze el konulacak ve 5'er yıl ağır hapse konulacaksınız. (İşaretle.) Beşer yılı... Mahkeme kararı da arkanızdan gelir. Ekrem Yüzbaşı al götür bunları...

EKREM YÜZBAŞI: Başüstüne Kaymakam Bey.

KAYMAKAM: Çarşı meydanında aynı sahneyi tekrarlatırsın. Bırak halk suratlarına tükürsün. İleri marş, sol... sol... sol... Sakallı sallanma.

Karaborsacılar çıkarlar.

KAYMAKAM: Sen bir dakika dur Ekrem Yüzbaşı. O helikopterle kasabanıza şeref verenler ne oldu?

EKREM YÜZBAŞI: Hepsini hastaneye yerleştirdik Kaymakam Bey.

KAYMAKAM: Rahatları iyi ya...

EKREM YÜZBAŞI: Özgürlükten başka herşeyleri var. Alâ, peki gibidebilirsın. Güle güle...

Ekrem Yüzbaşı da çıkar.

KAYMAKAM: (Tahrirat Kâtibi ve Deli Çavuş'a) Ben aşağıya Hakkımın yanına kadar gidiyorum. Beş dakika içinde dönerim.

DELİ ÇAVUŞ: Olur Yüzbaşım.

Kaymakam çıkar.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Bunlar zor altında mı böyle konuşular, yoksa bu sözleri gerçekten vicdanları mı söyledi?

DELİ ÇAVUŞ: İyi bildin. Ekrem Yüzbaşı'nın elindeki vicdanları. Yalnız brovning mi, mavzer mi kestiremedim. Deli misin sen bre kardeş.

ÜÇÜNCÜ MECLİS

(Öncekiler, sonra Hatice)

Hatice kararsız adımlarla girer, gözleriyle Kaymakamı arar.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Ooo gel bakalım Hatice bacı. Nasılsın, iyi misin?

HATİCE: İyiyim.

DELİ ÇAVUŞ: Ya çocuklar?

HATİCE: Onlar da iyi.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Nasıl, sal işliyor mu?

HATİCE: Eh işliyor...

TAHRİRAT KÂTİBİ: Ama muvakkat haa...

HATİCE: Heeyee.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Köprü onarılmıyca kadar.

HATİCE: Ondan sonrasına Allah kerim. Topragımız var şimdi bizim zım.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Sarıların Mahmut Ağa'nın bağışladığı tarla değil mi?

HATİCE: Hahh Sarıların Mahmut Ağa insana toprak mı bağışlar? Kaymakam Bey'in kamçısı sağ olsun.

DELİ ÇAVUŞ: Doğru söylersin.

HATİCE: Tiarlamızda çalışmak için karın kalkmasını bekleriz. Ama artık çocukların karınları tok, benim keyfim de yerinde.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Ahh analık ahh... Varsa yoksa çocuklar değil mi?

HATİCE: Öyle... Kaymakam Bey'i görecektim.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Ne o, hayrola bir derdin mi var?

HATİCE: Yok, ama görmem lazım.

DELİ ÇAVUŞ: Şimdiciik gelir.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Bizim yapacağımız bir şeyse...

HATİCE: Yooo...

DELİ ÇAVUŞ: İyi öyleyse bekle. Kalem odasını biliyorsun. Gir oraya bir iskemle çek otur.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Benim odaya gir diyecektim ama orada Sarıların Mahmut Ağa var. Kaymakam Bey çağırılmış, bekleyip duruyor. sen daha iyisi kalem odasına git.

HATİCE: Olur.

DELİ ÇAVUŞ: Kaymakam Bey, hâkimin yanına kadar indi. Dönünce derhal haber veririm.

HATİCE: Eksik olma. Çıkar.

DÖRDÜNCÜ MECLİS

(Tahrirat Kâtibî, Deli Çavuş, sonra Kaymakam)

TAHRİRAT KÂTİBİ: Kanuna hiç şüphesiz uymaz ama bence Kaymakam Bey'in yaptığı en hayırlı işlerden biri de bu kadına el

uzatması oldu. Onun yerinde bir başkası olsaydı Hatice şimdiki hapishanedeydi. Düşün ne olurdu çocukların hali o zaman? Kim alırdı onları evine? Emin ol kimse almazdı. Belki akıl hastanesine verirdik geçici olarak. Ama bu hastanenin durumunu da bir tuhaf şimdi. İhtilalden beri, helikopterle gelenler dışında, ne kimseyi dışarı bırakıyorlar, ne de kimseyi içeri alıyorlar. Kapılar gece gündüz kapalı duruyormuş. Garip bir durum. Geçen gün bir hasta götürmüşler, kapılar açılmış, ters yüzü geri dönmüşler.

Kaymakam girer, yorgun görünmektedir, bilindik hareketi daha sık yapar.

KAYMAKAM: Ambarlar dolusu yiyecek, depolar dolusu yakacak, variller dolusu gaz bulduk. Bu alçakları kendi ellerimle parçalamak istiyorum. Bütün bulduklarımızı zaptettim. Yarıdan itibaren meydanlarda semayesine ben satacağım. Ne sermayesi, bedava dağıtacağım. Kâtip, sen ve arkadaşların bu dağıtma işinde bana yardımcı olacaksınız.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Ben mi efendim?

KAYMAKAM: Evet sen.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Olur efendim.

KAYMAKAM: Ben yokken gelen giden oldu mu?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Sarıların Mahmut Ağa geldi efendim, siz çağırılmışsınız.

DELİ ÇAVUŞ: Hatice de geldi Yüzbaşım.

KAYMAKAM: Hatice mi? Neye gelmiş?

DELİ ÇAVUŞ: Bize bir şey söylemek istemedi bre kardeş. O da ka-lem odasında bekliyor.

KAYMAKAM: Pekâlâ, ikisini de götürürüm. Sen şimdi not al Kâtip.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Yazıyorum efendim.

KAYMAKAM: Yol inşaati iyi gidiyor. Memnunum. Yalnız ağalar biraz daha cömert olsunlar. Haa içme suyu için ikinci taksit zamanı geldi, bunu da kendilerine bildir. Yaz üç gün sıra ile üç

toplantı yapacağız. İlgilileri haberdar et. Bir, bütün arazi sahıplarının tapularını tethik edecek komisyonun kurulması için. İki, maarif memuru arkadaşın isteğiyle zorunlu gece okulları açılması için. Üç, Sağlık Müdürü arkadaşın talebiyle köylere gezici hekim ve bedava ilaç temini için... Buzlar çözülmeyen bütün bu işleri bitireceğiz. Yaz kâtip, tellalılar halka ilan etsinler. Evliyannın yattığı türbenin duvarlarını kazıtın. Sıvaların altından pullarla, İsa ve Meryem resimleri çıktı. Demek yatan ölü bize ait değil. Haçlılardan kalmış... İsteyen gidip görsün, iki gün izin veriyorum. Ondan sonra ziyaret tamamen yasak. Parmaklığa her bez bağlayam falakaya yatıracığım. Yazdın mı?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Yazdım efendim.

KAYMAKAM: Paydos oldu galiba. Sen istersen gidebilirsin artık. *(Delî Çavuş'a)* Sen burdasın ya...

DELİ ÇAVUŞ: Elbette Yüzbaşım.

KAYMAKAM: Alâ, ikizin de gidin şimdi Hatice'yi bana yollayın. O çıkınca Sarıların Mahmut Ağa gelsin.

DELİ ÇAVUŞ: Olur Yüzbaşım.

Tahrirat Kâtibi ve Delî Çavuş çıkarlar.

BEŞİNCİ MECLİS

(Kaymakam, Hatice)

Yalnız kalan Kaymakam sobada ellerini ısıttıken Hatice girer.

KAYMAKAM: Hayrola Hatice, ne işin var senin burrada? Bir şey mi oldu?

HATİCE: Yok.

KAYMAKAM: Çocuklar hasta falan mı yoksa?

HATİCE: Yok.

KAYMAKAM: Ama, bir şey için gelmiş olmalısın buraya. 15 gündür görmedim seni. Sonra birden ortaya çıkıyorsun. Elbette bir derdin, bir merakın vardır.

HATİCE: Bir şey duydum, onu söylemeye geldim, kurban olduğum.

KAYMAKAM: Ne duydun, benim hakkımda mı? Otur bakalım.

HATİCE: Heeye. Seni çok seviyorlar, geldiler de bana haber verdiler.

KAYMAKAM: Kim seviyor ne dediler?

HATİCE: Millet seviyor seni, millet... Hani o arzuhalci var ya, Şeref miydi neydi adı... Bir tuzak kurmuş sana, kötü bir tuzak. Maksadı da neymiş biliyor musun? Seni milletin gözünden düşüştürmüş.

KAYMAKAM: Neye buraya gelmiyor da sana haber veriyorlar.

HATİCE: Ne bileyim ben? Ben de şaşım buna. Ama koskocaman Kaymakama kolay söyleyemezler ki kurban olduğum, ben bir kolayımı bulurum sanmışlar. Kurtardın ya beni mahpusluktan, beni senin yakının sayıyorlar.

KAYMAKAM: Eyy, neymiş beni halkın gözünden düşürecek tuzak?

HATİCE: Arzuhalci var ya, Şeref Hakarar, o itoğlu it, o namussuz, o avradının donu başına olacak ırzı kırık.

KAYMAKAM: Vay vay vay, bunlar ne kütürler Hatice?

HATİCE: Ne yapacaklarmış biliyor musun? Çukurovalı Âfet var ya, buraya gönderceklermiş onu.

KAYMAKAM: Kim bu Çukurovalı Âfet?

HATİCE: Abovvv, yedi düvelin orospusu. Çukurova'dan 15 günlüküne buraya gelmiş, barlarda çalışmak için yollar erken kapamınca gidememiş.

KAYMAKAM: Kötülüğü ne?

HATİCE: Daha ne olacak Çukurova'da her erkek, erkeklğini bildiği gün benimle yattı, diye övünüp dururmuş.

KAYMAKAM: Ne diyorsun? Bu hakikaten bir afetmiş.

HATİCE: İki ayda otuz köy gezmiş, tabii elden ele. Bu da en büyük hüneri imiş.

KAYMAKAM: Güzel kadın mı?

HATİCE: Meraklandın bak... Evet güzel.

KAYMAKAM: Peki ne yapacakmış bu Çukurovalı Âfet bana?

HATİCE: Burada her akşam paydostan sonra geç vakitlere kadar kaldığını, kasabada bilmeyen yok. Âfet buraya gelecekmış, açılıp saçılacakmış, Şeref Hakarar da ağalarla bütün kasaba arkasında gelip seni basacakmış. Maksat da neymiş? Kaymakamı hükümetin içinde cümbüş yapıyor diye bütün millete ilanlat vermek.

KAYMAKAM: Peki ama, benim Çukurova'lı Âfet'i burada kabul edip gönül eğlendireceğim malum mu?

HATİCE: Yok belli değil. Doğru adamsın, mert adamsın, cesur adamsın ama erkeksin. Âfet'e de dünyada dayanacak hiçbir erkek yokmuş. diyormuş ki, bana dayanacak erkeğe bütün Çukurova'yı veririm.

KAYMAKAM: Demek Çukurova onunmuş. Peki ama Hatice sana ne oluyor bu işte?

HATİCE: Hiç istemem rezil olduğumu.

KAYMAKAM: Başka, yalnız o kadar mı?

HATİCE: Sana alay lazım ya... Ben yine dediğimi derim. Gözünü aç, baskın bu akşam olacaktı. Sonra arzuhalciden başkalarına, ağalara da dikkat et. onlar da elbet senden öc almaya kalkacaklardır. Artık ben gideyim.

KAYMAKAM: Dur biraz daha canım. Konuşuyorduk.

HATİCE: Sarıların Mahmut Ağa bekliyormuş baksana.

KAYMAKAM: Beklesin kereta... Beni uyarmanın sebebi yalnız rezil olmamı istemişsin mi? Cevap vermedin?

HATİCE: Doğru adamsın, mert adamsın cesur adamsın ya... Kusur-
ra kalma birazcık delisin kurban olduğum. İşte bu kadar...
Sağlıkla kal.

*Kaymakam bu sözlere hiç beklemediğimiz şekilde
kızmıştır. Hatice şaşırır. Bu şaşkınlık içinde çıkar.
Kaymakam zile basarak Mehmet Çavuşu çağırır.*

ALTINCI MECLİS

(Kaymakam, Deli Çavuş)

Kaymakam düşünceli gezinirken Deli Çavuş girer.

KAYMAKAM: Gel bakalım gel. Başımıza iş çıktı.

DELI ÇAVUŞ: Hayrola Yüzbaşım.

KAYMAKAM: Hatice haber verdi, arzuhalci benden intikam almak
için bir plan kurmuş. Çukurovalı Âfet diye bir kötü kadın var-
mış kasabada.

DELI ÇAVUŞ: Vardır, bilirim kahpeyi.

KAYMAKAM: Bu akşam buraya gelecek, açılıp saçılacak. Şeref ile
ağalar da bizi basacaklarını. Maksat Kaymakam hükümet ko-
nagina karı alıyor diye beni rezil etmiş. Gel şunlara bir
oyun oynayalım. Hiç ses etmeyelim gelsinler. onlar bizi rezil
edeceklerine, biz onları edelim.

DELI ÇAVUŞ: Edelim Yüzbaşım. Edelim bre kardeş.

KAYMAKAM: Ama bu işte bütün yük sana yüklenecek.

DELI ÇAVUŞ: Emret Yüzbaşım.

KAYMAKAM: Benim kılığına gireceksin ve beni taklit edeceksin.

Buraya sen oturacaksın.

DELI ÇAVUŞ: Yarı ben Kaymakam mı olacağım? Estagfurullah
Yüzbaşım. Yapamam bre kardeş. Benden yapacağım şey iste.

KAYMAKAM: Yapamam ne demek emrediyorum.

DELI ÇAVUŞ: Vallahi elimden gelmez. Ben Kaymakam olamam.
Kaymakam olmak nere, ben nere. Sonra beni tanırılar. Kimse
inamaz.

KAYMAKAM: Herhalde bu kadın tanımaz. Yaşın müsait değil. Be-
ni de daha önce görmedi ki şüphelensin. Nasıl Deli Çavuşken
Mehmet Çavuş oldıysan, Mehmet Çavuşken Kaymakam da
olursun... İtiraz dinlemem. İçerdeki odada yedek çizmelerim-
le bir kat elbise, kalpak falan var. Ben burada Sarıların Meh-
met Ağa ile konuşurken sen içerde onları giyersin.

DELI ÇAVUŞ: Yüzbaşım, sen emredince yapmayacağım şey yok.
Ammma velakin ayıp olur. Ölünceye kadar derdi yüreğimden
çıkamaz, bre kardeş.

KAYMAKAM: Hayır hayır, bre kardeş. Yüzbaşım filan demek yok
artık. Konuşurken de beni taklit edeceksin.

DELI ÇAVUŞ: Başüstüne Yüzbaşım.

KAYMAKAM: Şişşt, hani Yüzbaşım demek yoktu ya?

DELI ÇAVUŞ: Ne çabuk da Kaymakam oldum?

KAYMAKAM: Ha, ya...

DELI ÇAVUŞ: Ne çabuk da Kaymakam oldum?

KAYMAKAM: (Arka cebinden konyak şişesini çıkararak bir iki yu-
dum alır, sonra şişeyi Deli Çavuş'a uzatır.) Al sen de iç. İç iç
cesaret bulursun. Hem şişe sende kalsın. Misafirine de ikram
edersin. (Deli Çavuş içer.) Yoo yooo öyle değil. Şişeyi yanla.
(Deli Çavuş tekrar içer, öksürür.) Yaktı mı?

DELI ÇAVUŞ: Konyak değil alev bu Yüzbaşım. Öhhööö. Sen içime
bir yalın saldın, o da ateş harmanı etti. Kardeş Mehmet Çavuş
olmak kolay ya. Kaymakamlık zor. Yok gözüm çıkısın ya-
pamayacağım.

KAYMAKAM: Lafı uzatın ya. Hadi bakalım harekete geçelim. Git
Sarıların Mahmut Ağa'yı getir buraya. Sen de onunla içeri gi-
rer, sonra yan odaya geçersin.

DELİ ÇAVUŞ: Emrin başüstüne ama, (Şiseden tekrar içer.)

KAYMAKAM: Bak daha duruyorsun, yürü diyorum.

Delî Çavuş çıkar, Sarıların Mahmut Ağa beraberinde olarak tekrar girer, sahneden soldaki odaya geçer.

YEDİNCİ MECLİS

(Kaymakam ve Sarıların Mahmut Ağa)

KAYMAKAM: Ooo buyrun Mahmut ağa. Seni yordum, kusurumu bağışla, otur şöyle... Nasılsın iyi misin?

SARI MAHMUT AĞA: İyiyim Kaymakam Bey.

KAYMAKAM: Otursana... Mahmut Ağa senden memnunum. Beni kırmadın. Salcuların Hatice'ye kendini ve çocuklarını geçindir-mesi için beş dönüm tarla bağışladın. Vaka bir kısmı taşlık ve kumluk ama nihayet geri kalamı da pekâlâ onları geçindirebilir. Seni görenler ve senden geri kalmak istemeyenler de bir çift öküzle, saban, tohumluk vesaire verdiler. Neticede kurtuldular zavallıcalar. Yakında kar kalkar, onların işleri de daha fazla yoluna girer.

SARI MAHMUT AĞA: Kaymakam Bey, ben bunu sırf senin güzel hatırın için yaptım. Yoksa köprü atan, o aklını yitirmiş kanyı korumak için değil. Sen ne diye onu kolluyorsun, aklım ermez... (Gülerék) Güzel diye mi?

KAYMAKAM: (İmayı anlamlılıktan gelerek.) Mahmut Ağa, mesele orada değil, zaten bu bahsi sırf senin ne kadar anlayışlı, ne kadar vatansever bu kasabaya gerçekten şeref veren saygıdeğer bir insan olduğunu anlatmak için açtım. Şimdi söyleyeceklerimi can kulağı ile dinle Mahmut Ağa... Memlekette çiftçinin yıllık geliri bu gün 950 lira olarak hesaplanıyor. Bu rakam Amerika'da 15 bin, Almanya'da 12 bin, bizde 950 lira. Bu-

günkü şartlar altında 950 lira ile bir insan bir yıl geçinemez, yaşayamaz ağa. Yaşayamazsa ne olur? Memleket daha fakir düşer, sefalet daha artar, bundan da bin türlü tehlike doğar. Türkiyemizde bugün 11 milyon kişi çiftçilik ediyor Mahmut Ağa, ama çiftçilik ediyor diyorsam bunlar içinde büyük arazi sahipleri bir avuç... Geri kalanlar toprağı olmayan veya yetmeyen kişiler. Yarıcular, ortakçılar, ırgatlar... Yapılacak iş, bunlara toprak vermek, anlıyor musun? Memleketin kurtulması ve kalkınması buna bağlı.

SARI MAHMUT AĞA: Kaymakam Bey, çok biliyorsun, anlaşıyor, çok biliyorsun ama, bunları bana niçin anlatıyorsun? Biz cahil insanlarız. Aklimiz böyle büyük hesaplara ermez.

KAYMAKAM: Ermez ha... Pekala, mademki öyle istiyorsun maksada kestirmeden gideyim Mahmut Ağa... Senin topraklarını 100 bin dönüme yakın olarak hesaplıyorlar. Doğru mu?

SARI MAHMUT AĞA: (Kafa tutarak.) Diyelim ki doğru, ne olacak Kaymakam Bey?...

KAYMAKAM: Sen bu toprakları doğru dürist ekmeğe bile yetiştirmiyorsun. Yarıcı metruk duruyor. Bağışla bu yüz bin dönümün yarısını topraksız çiftçiye. Bağışla da büyüklüğünü göster. Bağışla da bu memleketin en büyük davası olan toprak davasını çözmeye yolunda bütün arazi sahiplerine örnek ol.

SARI MAHMUT AĞA: Kaymakam Bey, iyi nutuk çekiyorsun ya, lakin bu parlak laflara bizim karnımız tok. Bir kulağımdan giriyor, ötekinden çıkıyor. Mülkiyet hakkı, kutsaldır Kaymakam Bey. Kanunlar benden yana iken Kaymakam Bey yalızlı iki çift lakırdı etti diye ben cedlerimden kalan toprakları aç kuşlara darı serper gibi fırlatıp ataman. Bir sürü tembel iti toprak sahibi edemem. Mahmut Ağa, Sarı Ali Ağanın oğlu, Sarı Ali Ağa Süleyman Ağa'nın oğlu, Süleyman Ağa Durmuş Ağanın oğlu, Durmuş Ağa Kara Recep Ağanın oğlu, Kara Recep Ağa... Sen sülaleni üç göbek öteye götüremezken ben ecdadımı sabıhtan akşama ve akşamdan sabaha kadar saysam tüketemem. İşte bugün sahibi olduğum toprakları dönüm dönüm

onlar aldılar ve emanet diye bana bıraktılar. onların mirasını ben ancak çoğaltabilirim. Eksiltemem. Aksini yaparsam yatlıkları mezarlarda onların kemikleri sızlar, sonra perişan olurum ben.

KAYMAKAM: Kâfi, seninle başka türlü konuşmak gerekmiş. Ben yanıldım, kusur'a bakma. Sana haber yollamıştım, sahip olduğun araziye ait tapu senetlerini getirdin mi?

SARI MAHMUT AĞA: Ne yapacaksınız tapu senetlerini Kaymakam Bey?

KAYMAKAM: Göreceğim, Kaymakam sıfatıyla.

SARI MAHMUT AĞA: Vazgeç bu sevdadan. Görüp ne olacak? Bir kısmı tapulu, bir kısmının da hak sahibiyim. Yani kanun onların da bana ait olduğunu kabul ediyor.

KAYMAKAM: Kanun, kanun, kanun... Adamın sabrını taşımak için elinden geleni arkana koymuyorsun. Ağa bak haber veriyim, fazlaya kaçırıyorsun. Bu kanunların hepsini kaldırdım ben, kaldırıldı.

SARI MAHMUT AĞA: Kanun kaldıran Kaymakamı ömrümdede ilk defa görüyorum. Sen kanunu ortadan için değil, uygulama ve kollamakla ile zorunlusun, unuttu Kaymakam Bey...

KAYMAKAM: Bana bak, ben burada ihtilali ve onun hükümetini temsil ediyorum. Benimle ancak edep ve terbiye dairesinde konuşulur. Ağzından çıkamı bil, aklını başına topla.

SARI MAHMUT AĞA: (Gülerek.) Adamı güldürüyorsun, sen çocuğun çocuk... Yaşın kemale ermiş ama, çocuk kalmışın. Biz senin gibileri burda çok gördük. Haftasına kalmadan hepsini birer birer selamelledik. Senin de icabına bakarız elbet... Meraklanma...

Kaymakam Sarı Mahmut Ağa ya doğru yürür, sağ elini kaldırarak suratının iki yanını tokatlar. Mahmut Ağa sağ elinin tersiyle sol yanğını sıvazlar, hiç sesini çıkmaz. Biraz şaşırmıştır, fakat yine de gözleriyle Kaymakamı yiyecek gibi bakar.

KAYMAKAM: Ben, benden evvel gelip geçmiş Kaymakamlara benzemem. Edepli ve terbiyeli ol dedim dinlemedin. Seni buraya çağırmadan önce hakkında epey araştırma yaptım Mahmut Ağa. Elinde bir tek tapu senedi var. Bunda toprağının sınırlarında kuzeyde Dımdım Mağarası, doğuda Kan tarlası, güneyde Kuru kavağın kökü, batıda karayolu ve bataklık diye tarif ediliyor. Hangi karayolu, Kuru Kavak nerede, bataklık hangi yönde, kan tarlası hangisidir? Bilinmez. İki defa köylülerle aranda sorun çıkmış, iki defa bilirkişi heyeti kurulmuş, hepsine 50'şer, yüzler kâğıt vermişsin ve senin iki bin dönümlük arazin evvela on bin, sonra da kırk bin dönüm olmuş. Buna hükümetin kuruttuğu bataklık ve diğer boş araziyi de eklemişsin, bugünkü hale getirmişsin. Hani ecdat mirası topraklardan bahsediyorsun Ağa? Hepsi üstüne oturulmuş arazi. Sen bu devleti soymuşsun. Anladın mı sahtekâr?

SARI MAHMUT AĞA: Yok, İleri gittin ya, Vali Bey'le konuşmak ar-tık farz oldu. Çünkü bardağı taşır-dın. Vali Bey'le konuşmak istiyorum, iznin var mı?

KAYMAKAM: Ne yapacaksınız Vali Bey'i?

SARI MAHMUT AĞA: Şikayet edeceğim. Seninle davam var. Yoksa artık buna da mı hakkımız kalmadı. Toplan esir mi olduk elimizde? Adalet böylesine mi yok edildi? İhtilali bunun için mi yaptınız?

KAYMAKAM: Beni tahrik edip yine çileden çıkarma. Vali Bey'le telefonla mı konuşmak istiyorsun?

SARI MAHMUT AĞA: Evet, vilayete bağlı bir telefon olacak burada. Hangisi?

KAYMAKAM: Sağdaki... Öteki kasaba dahilıyla konuşur.

SARI MAHMUT AĞA: (Gösterilen telefonu açarak.) Alo... Alo... Santral alo... Vali Bey'i istiyorum. Alo... Alo... Hahh, ben Sar-ların Mahmut Ağa... Vali Bey'le konuşacağım oğlum, tez ver. Alo... Vali Bey, sen misin? Ben Sarlıların Mahmut Ağa. Nasılsın Vali Bey? Çoluk çocuk nasıl? Kuzum bu komünist kaymakamı sen mi yolladın buraya? Elimizdeki toprakları zapta kalıştı-

yor baba. Kanunu ayaklar altına aldı. Bu ihtilal hani ya adalet için yapılmıştı, kanun için yapılmıştı, keyfi davranışı kaldırmak için yapılmıştı? Vallahi bütün milleti ayaklandırdınız. Bir delibozuk Kaymakam yüzünden, herşeyi kaybedersiniz. Gidenleri böylesine arattırırsanız, sonunuz çabuk gelir. İşte ben bu kadar söylüyorum... Yok yok senden eminim Vali Bey. Hakkin, adaletin, kanun tarafında olduğumu elbet bilirim. Amma velakin bu kendini bilmezi çekip almalsın derhal burdan. Gözlerinden operim Vali Bey, hanımefendiye hürmetler.

KAYMAKAM: Telefonu kapatma, bitti mi? Ben de konuşacağım.

SARI MAHMUT AĞA: Alo... Alo... Vali Bey, bak Kaymakam Bey de konuşacak. Görüşmek istiyor musun? Pekâlâ, söylerim. Sela metle. (*Kaymakama*) Vali Bey seninle konuşmak istemiyor. Zorla değil ya... Derhal tahkikat açtracağım, ben ona gösteririm dedi. Eyyy sen sebep oldun bu işe Kaymakam Bey... Yapıtını beğendin mi?

KAYMAKAM: Benimkini değil ama, senin yaptığını çok beğendim, geç şuraya otur da dinle... (*Gider telefonun telini çeker, telin kesik olduğunu görürüz.*) Düzenbaz! Buraya geldiğim gün vilyetle aramızda bütün telefon ve telgraf telleri gibi bunu da kestirmiştim. Ama sen elinin dokunmasıyla bu telli telefonu telsiz telefon yapıverdin. Seni Sarıların Mahmut Ağası seni... Bana bak, buradan derhal Jandarma Kumandanlığına gideceksin. Ekrem Yüzbaşıyı göreceksin. Kaymakam Bey'in emri var, beni tutuklatıp içeri alacakmışsın, diyeceksin. Kaçmaya, saklanmaya kalkışma. Vallah yakalatr, boynuna ip taktrarak çarşadan, halkın arasından sürüye sürüye geçirir, bütün çarşılı yüzüne tükürtür, sonra da alemin içinde bir araba dayak atarım. Haydi yıkıl, git şimdi. Ağzını açmaya kalkışma, parmaklarımı ağzına soktuğum gibi cart diye yırtarım it oğlu it...

Sarıların Mahmut sallana çıkar.

SEKİZİNCİ MECLİS

16
Kaymakam
solardan çıkar

Deli Çavuş soldan girer, tamamen Kaymakamın kıyafetindedir, biraz çakır keyif olduğu için artık daha serbest hareket ediyor. Hareketleri tipki Kaymakamın hareketleridir.

DELİ ÇAVUŞ: Parmaklarımı ağzına soktuğum gibi cart diye yırtarım.

KAYMAKAM: (*Gülerek*) Hay Allah iyiliğini versin, ben seni unutmuştum, mükemmel... Biraz daha konuş bakalım.

DELİ ÇAVUŞ: (*Kaymakamın bilindik hareketini yaparak*) Suss, ukalalık istemem, devlet bizim, sen ihtilal nedir bilmez misin? Memlekette ihtilal oldu efendi uyan. Buzlar çözülmmeden filan, filan...

KAYMAKAM: (*Kahkaha ile gülererek*) Yaşa Çavuş, yaşa... Bak bana, karyı buraya oturtursun, sen de şöyle yanına oturursun. Kapıdan girtiler mi hemen başını kadının göğsüne dayarsın. Yalnız çizmelerin kanepeden dışarı çıkmalı ha... Böylece durum hem inandırıcı olur, hem de senin beyaz saçlarını görüp daha ile saniyede oyunumuzu çakmazlar.

DELİ ÇAVUŞ: Bir iş sardım ki başıma Yüzbaşım, sorma bre kardeş...

KAYMAKAM: Olmadı, bre kardeş demiyeceksin.

DELİ ÇAVUŞ: Peki demem bre kardeş... (*Eliyle ağzını kapar.*)
Kaymakam soldan çıkar.

DOKUZUNCU MECLİS

(Deli Çavuş, Âfet, sonra Kaymakam)

Âfet sessizce içeri girer, bir kaç adım atar, sonra arkasını duvara dayayarak poz alır.

AFET: Bir cigaran var mı?

DELI ÇAVUŞ: (Arkası dönük olduğu için bu seslen birden irkilir.) Haa?

AFET: Bir cigara ver bana...

DELI ÇAVUŞ: (Aynen Kaymakamı taklit ederek onun bilindiri hareketini tekrarlayarak ve onun gibi bağırarak.) Kimsin sen? Burada ne aryorsun? Sual sordum mu cevap isterim ben. Burada bak, gözlerimin içine bak

AFET: (Deli Çavuşu süzmektedir.) Senin barut gibi olduğumu söylemişlerdi ama, doğrusu böyle geçkin dememişlerdi. Keşke biraz daha genç olsaydın. Barut gibi erkeklerle bayılırım ben. Civanım, ben Çukurovalı Âfet. Adımı duymadın mı hiç?

DELI ÇAVUŞ: Duymadım.

AFET: Zararı yok. Ne yapacağız seninle şimdi? Sende iş çoktan bitmiş. Azamazsın.

DELI ÇAVUŞ: Yeter, kes... Laubalilik istemem. Bana bak burada ben konuşurum. İhtilal Hükümeti'nin temsilcisiyim, Kaymakamım ben... Bu suratının hali ne? Dudakların neye öyle? Leş parçalamış kancığa benziyorsun. Ne sürmüşsün onlara?

AFET: Tabii, boya... Öpmek ister misin? Zararı yok sonra boyaları temizleriz. İyi öpüşürüm ben...

DELI ÇAVUŞ: Dur dur acele etme daha. Dudakların güzel görün-sün diye mi o boyayı sürüyorsun?

AFET: Her kadın sürmüyor mu?

DELI ÇAVUŞ: Sürmesin. Biz, yiyecek maddelerini boyayan esnafi cezalandırıyoruz. Size ne diye izin verecekmiz? Kadınların dudaklarına boya sürmelerini yasak ettim. Kaldırıldı... Yaz kâtip, yarından itibaren dudaklarını boyayan kadınların mallarına el konulacak, kendileri hapse atılacak beşer yıl, yazdın mı Kâtip?

AFET: (Etrafına bakınarak.) Kâtip diyorsun ama, kâtip nerede?

DELI ÇAVUŞ: Zararı yok, duyar o... Yaz yaz... Kadınların ipek çorap giymeleri de yasak. Yarından itibaren artık ipek çorap gi-yilmeyecek.

AFET: Ulan bırak şimdi gezeveliği be... İhtiyar, mihtiyar ama yaman adamısın. Hoşuma gittin. Bana ikram edecek bir şeyin yok mu yahu?

DELI ÇAVUŞ: Var, konyak var, içer misin?

AFET: Sorar mısın, bayılırım.

DELI ÇAVUŞ: (Cebinden çıkardığı şişeyi uzatarak.) Al...

AFET: Bardak yok mu?

DELI ÇAVUŞ: İşte masanın üstünde. Cigara istiyordun, oradaki kuttuda o da var.

Âfet bir sigara yakar, bardağı alıp konyak koyar, şişeyi Deli Çavuş'a iade eder.

AFET: Bir yere oturalım.

DELI ÇAVUŞ: Oturalım ya, ne yapmak için?

AFET: Elinin körü... Fırsat bu fırsat, sevişeceğiz tabii anam. Seni baştan çıkarmak imkânsız görünüyor ama, böyle öfkeli olu-şun içime şüphe düşürdü.

DELI ÇAVUŞ: Beni baştan çıkarman şart mı? Bir maksadın mı var?

AFET: Ne maksadın olacak? Defterimde bir de Kaymakam bulun-sun istiyorum, gel otur.

DELI ÇAVUŞ: Oraya olmaz, şuraya... Yok senin yerin orası değil. Sen oraya, ben de buraya.

Telefon çalar, Deli Çavuş tereddüt geçirir. Yan kapı aralanır, kapanır.

- DELİ ÇAVUŞ:** Sırası mıydı şimdi?
- AFET:** Sen bak telefona. Ben zaten biraz dışarı çıkmak istiyorum.
- DELİ ÇAVUŞ:** *Telaşla* Nereye bre kardeş?
- AFET:** Tuvalete canım. Ne tarafta o?
- DELİ ÇAVUŞ:** Tuvalete mi? *(Yan kapıya doğru bir iki adım atar, bakar. Talimat bekler.)* Ne tuvaleti bu, daha yeni geldin be...
AFET: Tuvaletten gelmedim ya... Sen de bir tuhaf adamsın a...
KAYMAKAM: *(Kapı aralığından)* Göster gitsin...
AFET: Anlamadım...
DELİ ÇAVUŞ: Zararı yok, senin anlamam lazım değil zaten, ben anladım.
AFET: Neyi anladin?
DELİ ÇAVUŞ: Gitmem lazım.
AFET: Nereye gitmem lazım?
DELİ ÇAVUŞ: Hehaya... Sen istemedin mi?
AFET: Ha, ya... Ne tarafta o yer?
DELİ ÇAVUŞ: Öyle ya, nereden bileceksin? Sofaya çık, en sondaki kapı.
AFET: Hangi taraf?
DELİ ÇAVUŞ: Orası sana, kendimi duyurur. *Âfet çıkar.*
Deli Çavuş, Âfet'in arkasından kapıyı kapatır, yan kapıya giderken Kaymakam girer ve doğru telefona giderrek açar.
KAYMAKAM: *(Telefonla konuşarak.)* Alo, kim? Ekrem Yüzbaşı sen misin? Sesin bir tuhaf geliyor. Heyecanlı gibisin... Ey... Ey?... Vay canna, namussuz kanına susamış demek? Yanına alacağın kuvvet az olmasın. Allahın belası bir herifmiş bu Yılanoğlu... Haydi, vakit geçirme, kahveye giden yolda buluşalım. *(Telefonu kapatır.)*
DELİ ÇAVUŞ: Ne oluyor Yüzbaşım, iyi görüşmedin telefonda?...
KAYMAKAM: Hacı Murat Ağanın eşkiyası Yılanoğlu, kasabaya in-

miş. Çnardibindeki kahvede görmüşler kendisini. Yazık, cümbüşü kaçıracağım ben. Kadın tuvalete gitti ya... Mutlaka pencereden işaret verecektir. Belli idi o, onun için gitsin diye seslendim. Gelmeleri yakındır. Sen benim tarafımdan da gül.

DELİ ÇAVUŞ: Olur, gülerim ya... Yüzbaşım kendine dikkat et.

KAYMAKAM: Olur Çavuş.

DELİ ÇAVUŞ: Allah hayırlara yorsun, içimde bir sıkıntı var. Tabancan yanında mı?

KAYMAKAM: Yanımda...

DELİ ÇAVUŞ: Çok gaddar herifdir bu Yılanoğlu. Gel gitme. Sana bir şey olursa ahrete kaçar bütün kasaba yanar. Sen lazımsın duraya... Allah sana kıyacağına benim canımı alsın.

KAYMAKAM: *(Eliyle Deli Çavuşun yüzünü okşayarak.)* Hadi hadi... Konyak dokundu sana galiba. Ne lüzum var bu laflara şimdiki Yılanoğlu gaddarsa ben ondan daha gaddarım bilirsün. Eyvallah...

Kaymakam soldaki kapıdan çıkarken Âfet sağdan girer.

AFET: Telefon konuşman bitti mi?

DELİ ÇAVUŞ: Bitti... Senin işin de bitti anlaşılın. İyi iyi işler yolunda gidiyor. Ahşığız biz böyle şeylere... Her Allah'ın günü olur, aldırma... Keyfimize bakalım, biz, bre kardeş...

AFET: *(Bardığını kaldırıarak.)* Şerefe... Şerefe cicim...

DELİ ÇAVUŞ: *(Şişeyi kaldırıarak)* Şerefe...

AFET: Daha yakın gel.

DELİ ÇAVUŞ: Olur, geleyim.

AFET: Daha daha... Sarıl bana. Elimi koynuma soksana.

DELİ ÇAVUŞ: Neye?

AFET: Bak orada neler var.

DELİ ÇAVUŞ: Neler var?

AFET: Aaa, vallahi sen insanı çıldırtırsın.

DELİ ÇAVUŞ: Dur biraz daha içeyim.

ONUNCU MECLİS

(Deli Çavuş, Afet, sonra Şeref Hakarar)

Yavaş yavaş kapı açılır, Şeref Hakarar ayaklarının ucuna bası bası girer. Kanepede oturan Deli Çavuş'un ve Afet'in arkaları kendisine dönüktür. Bir kaç adım attıktan sonra durur, arkasına döner. Parmagını dudaklarına götürerek kapıdan dışardakilere gültü etmemeleri lüzumunu hatırlatır, sonra elyle biraz orada bekleyin manasına bir işaret yapar.

AFET: (Bardagını kaldırarak) Şerefe canım...

DELI ÇAVUŞ: (Afet'in göğüsüne yahnıştır. Şişeyi kaldırarak) Şerefe...

SEREF HAKARAR: Yaaa böyle demek Kaymakam Bey... Bize doğrudan, namnustan, faziletten bahseder, kendi resmi makamda bar karlarıyla cümbüş yaparsın. Hani devletin haysiyeti... Hani hükümetin otoritesi... Hani Kaymakamlık vakarı... (Kapıya dönerek) ağalar, beyler, işte bu ihtilalcilerin icyüzü budur. Halka talkını verirler, kendileri salkıyı yutarlar. (Deli Çavuş'a) Namusu mücessem, fazileti timsali görünken Kaymakam Bey, bunları kime yutturuyorsun?

DELI ÇAVUŞ: (Doğrulur, Şeref Hakarar'a döner, elindeki şişeyi kaldırarak) Şerefe...

SEREF HAKARAR: Nee? Bu da nesif? Kaymakam değil bul... Kız orospu, Allah belanı versin, rezil ettin beni. Ben sana Deli Çavuş ile fingirde mi dedim?

AFET: Ne Deli Çavuş'u be? Kaymakam içerde dediler, kendisi de tasdik etti.

DELI ÇAVUŞ: Ağalar beyler ne ararsanız burada bre kardeş... Hiç bir kadımla bir erkeğin başbaşa ne yaptıklarını görmediniz mi?

SEREF HAKARAR: Aldatıldık, ihanet, yürüyün gidelim. O Kaymakam'ın alacağı olsun.

DELI ÇAVUŞ: Ne o Afet... Sen de mi gidiyorsun? Bekle canım, belki azardım bre kardeş...

AFET: Haydi be tirt...

DELI ÇAVUŞ: Ağalar, beyler, kusura bakmayın, kaymakamlık etmesime ettik ya, sonunu getirirken üstümüze geldiniz.

Şeref ve Afet çıkarlar.

ON BİRİNCİ MECLİS

(Deli Çavuş ve Yılanoğlu)

DELI ÇAVUŞ: (Deli Çavuş gülerken pencereye doğru giderken Yılanoğlu elinde mahinalı tabanca ile içeri girer. Deli Çavuş balkon camından dışarı bakmakta, Şeref'in, Afet'in ve diğerlerinin gidişlerini seyretmektedir.)

YILANOĞLU: Kıpırdama! Eller yukarı!... (Deli Çavuş başını döndürerek bakar yavaş yavaş ellerini kaldırır) Haa, şimdi usul usul dön bana... Ellerini oynatayım deme... (Deli Çavuş döner) Üstünde silah var mı?

DELI ÇAVUŞ: Yok.

YILANOĞLU: Doğru söyle.

DELI ÇAVUŞ: Vallahi yok.

YILANOĞLU: Öyleyse indir ellerini aşağıya. (Deli Çavuş ellerini indirir) Ona göre davranasın diye söylüyorum, elim çabuktur haa... Benden izinsiz gözünü kırparsan daha kırıkların ka-
vuşmadan vururum, seni. Kaymakam sensin değil mi?

DELI ÇAVUŞ: Ne yapacağsın Kaymakamı?

YILANOĞLU: Hiç, zahireci Hacı Murat Ağa'nın görülecek bir hesabı varmış, onu görmeye geldim.

DELİ ÇAVUŞ: Hacı Murat Ağa hapiste.

YILANOĞLU: Haber iletmiş.

DELİ ÇAVUŞ: Sen onun dağdaki eşkiyasını demek.

YILANOĞLU: İyi bildin. Adım Yılanoğlu.

DELİ ÇAVUŞ: Kaymakamı vursun diye haber salmış sana Hacı Murat, öyle mi?

YILANOĞLU: Öyle...

DELİ ÇAVUŞ: Benim kaymakam olduğumu ne bildin?

YILANOĞLU: Çarşıda Sarıların Mahmut ağa'ya rastladım. Şimdilik yanından geliyorum. Kaymakam hükümet konağında dedi.

DELİ ÇAVUŞ: Murat Ağa'nın her vur dediğini vurur musun?

YILANOĞLU: Hee... Dağda beni besleyen, kasabada beni gözetken odur. Sözümden dışarı çıkmam.

DELİ ÇAVUŞ: Ama seni de asarlar bre kardeş... Kaymakam öldürmek kolay değil. Mutlak yakalanırsın.

YILANOĞLU: Ne yapalım. Zaten sonunda olacağı o... Eğer yakalansam seni öldüreyim öldürmeyeyim nasıl olsa asacaklar. Çok adamın canına kıydım. Her şeyi Murat Ağa'nın emriyle yaptım ama, anlıyorsun ya kurşunları sıkın benim. Defterim doldu taşı...

DELİ ÇAVUŞ: Hükümete sığınırsan belki idamdan kurtulursun. Müebbed hapislik verirler sana...

YILANOĞLU: Yok baba... Kandırmaya çalışma beni, asarlar... Asarlar.

DELİ ÇAVUŞ: Beni vurursan, silah sesi dünyayı tutar. Jandarma daha kapıdan çıkmadan seni kısıtır bre kardeş.

YILANOĞLU: Kismette varsa bu da olur ama sanmam. Bütün jandarmalar çarşıdaki kahvelerde arıyorlar beni. Onları oraya

kapıda bağlı. Buradan çıkar çıkmaz dolu dizgin dağ yolunu tutacağız. Haydi bakalım.

DELİ ÇAVUŞ: Kasaba halkı sana kaymakamdan söz etmedi mi hiç? Onun halk için yaptıklarını anlatmadı mı? Kaymakamı vurmakla hepsini kendine düşman edeceksin. Onun bir emir eri vardır. Deli Çavuş, belki duymuşsundur. Daha demin o "Allah sana kıyacağına benim canımı alsın" diyordu. Bir dua, yürekten edilirse Allah onu kabul eder, derler.

DELİ ÇAVUŞ: O halde Deli Çavuş duasını yürekten etmemiş. Milletin seni ne kadar sevdiğini duymasına duydum ama, ben de çaresizim. Eğer seni vurmazsam Hacı Murat Ağa dağdaki başka eşkiyalara mutlak vurdurur beni. Birkaç güne kalmaz bu böyle olur. Laf uzattık. Hadi artık işi bitirelim. Dön arkam. Tetiği çektiğimi görmeyesin. Kolay olur. Seni dört beş yerinden birden vuracağım ki, ne olduğunu anlamadan gidesin.

DELİ ÇAVUŞ: Olmaz, arkamı dönmemin bir gerekliliği yok.

YILANOĞLU: Beni dimle, pek kocamışsın. İhtiyarlara kurşun sıkma hoşuma gitmez, hem öyle bakma bana be... *Daha önce*

DELİ ÇAVUŞ: Ben arkamı dönmem. Düşman karşısında dönmem. Eşkiya karşısında mı döneceğim? Hem kaçarken arkadan vurulmuş dedirtmem ben kendime. Bak, gözlerimin içine bak, neye gözlerini kaçırıyorsun benden (*Üstüne yürüyerek*) Namlı eşkiya sana mı derlermiş? Korkak it. Hacı Murat Ağa'nın korkak iti. (*Üstüne tükürür*) Ne duruyorsun çek tetiğini... Çek diyorum...

Kapanan perdenin, iki kanadı birbirine kavuşurken otomatik bir tabancanın üst üste patlamaları duyulur.

PERDE

ÜÇÜNCÜ PERDE

BİRİNCİ ÇÖZÜMLER

Soygı

durulunda

(Aynı dekor, bir ay sonrası vakit akşam. Pencere-lerden dışarda havanın açık olduğu görülür.)

Perde açıldığı zaman sahne yalnız tahriyat kâ-
tibi vardır. Açık balkon kapısının eşliğinde durmuş, ar-
kası seyircilere dönük, askerce selam vaziyetindedir.

TDRKIKR

BORRZRPN

SESI

BİRİNCİ MECLİS

Tahriyat Kâtibi: Balkon

(Soygı
aldrısı)Balkon soygı duruyordur.
Koyunakom vekili, Jandarma Kumandanı
(Tahriyat Kâtibi, sonra Koyunakom Vekili, sonra Jan-balkon
dama Kumandanı)

Jandarma Kumandanı, koyunakom vekili

Koyunakom vekili ve jandarma kumandanı girerler,

durarak bir müddet tahriyat kâtibini seyredeler. Bir odun
Koyunakom ve jandarma k. karda gence dimer

KAYMAKAM VEKİLİ: Ne yapıyor? Belki.

JANDARMA KUMANDANI: Bir soygı durumunda ama, sebebi bi-

limmez. Bu da onlardan galiba. (Tahriyat kâtibi sesleri duyun-
ca döner, parmağını ağzına götürerek "sus" isareti yapar, tek-
rar eski duruşunu alır, sonra duyduğu merak ve şüpheyi yene-
meyerek soygı duruşundan vazgeçer içeri girer.)

TAHRİRAT KÂTİBİ: Buyurun, bir arzunuz mu vardı?

KAYMAKAM VEKİLİ: Kimsiniz, siz?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Ben ilçenin tahriyat kâtibiyim. Sizler de ya-
bancısınız galiba. Yeni mi geldiniz? Yollar açıldı demek

JANDARMA KUMANDANI: Açıldı.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Sultan Dağları'nda zahmet çekmediniz ya?

JANDARMA KUMANDANI: Yoo. Yirmi beş cemsellik kalfiyle ra-

- Soborna ısıqı sönecek.
- Candaki kantar silinecek - ~~seçer~~Jandarması
kumandanı
önce
odaya
gider, his qiden
gür, his vortu
bir say vortu
yakerElinde
kopyası
vardırSUS
Soygı

hat rahat geçtik. Hem bütün araçlar silah ve jandarmayla ü-
ka basa doluydu.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Allahaşkına!

KAYMAKAM VEKİLİ: Biz geldikimiz zaman ne yapıyordunuz öyle
esas vaziyetinde?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Bilmiyor musun? Tabii nereden bileceksiniz.
Efendim bu saatte her gün bütün kasaba halkı üç dakikalık
saygı duruşuna geçer. Verdiğimiz şehit için. Mehmet Çavuş
tam bir ay evvel bu saatte Hacı Murat Ağa'nın eşkiyası tara-
findan Kaymakam zannıyla burada şehit edildi. O günden be-
ri Kaymakamlığım emriyle üç dakikalık saygı duruşunda onu
anarız.

KAYMAKAM VEKİLİ: Hacı Murat Ağa mı dediniz? Haa şu adam? <sup>bu koru-
söyle</sup>

TAHRİRAT KÂTİBİ: Zahireci, şimdi hapiste.

KAYMAKAM VEKİLİ: (*Jandarma Kumandanına*) Mahpuslar ara-
sında o da var değil mi?

JANDARMA KUMANDANI: Jandarma korumasında hepsini ge-
tirttim. Emriniz veçhile aşağıda tarafımızdan çağrılmalarını
bekliyorlar. İçlerinde tabii Hacı Murat da var.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Affedersiniz efendim, birden kavrayamadım.
Ortada garip bir durum var galiba. Sizler kimsiniz?

KAYMAKAM VEKİLİ: Ben, yeni kaymakam vekili. Yüzbaşı da yeni
jandarma kumandanınız.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Yine anlamadım efendim. Kaymakam Bey'le
Ekrem Yüzbaşı azil mi edildiler?

KAYMAKAM VEKİLİ: Siz de onlardan mısınız yoksa?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Anlamadım. Onlardan kastınız nedir?

JANDARMA KUMANDANI: Yani, tımarhaneden kaçanlardan mı
demek istiyor Kaymakam Bey?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Af buyurun, yaptığınız her açıklama durumu
daha fazla çıkmaza sokuyor. Bendeniz zaten çok çabuk anla-
yan biri değilimdir.

KAYMAKAM VEKİLİ: Suâlime cevap vermediniz? Eskiden beri
tahrirat kâtibisi misiniz burada?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Yirmi beş seneden beri efendim.

KAYMAKAM VEKİLİ: Haa o başka... Anlat yüzbaş... <sup>Dedikten sonra
gözetici gözetilene
gözetilene</sup> Anlat yüzbaş... <sup>(Elliği
gözetilene)</sup>

JANDARMA KUMANDANI: Nasıl da fark etmediniz? Doğrusu an-
layamıyorum. Kaymakamıyla, jandarma kumandanıyla, sağlık
müdürü, maarif müdürü, hâkimi ve diğerleriyle bütün bu
grup civardaki tımarhaneden kaçan deliler. Memleketi ihti-
lal olunca birleşmişler, yolların kapalı bulunuşundan faydala-
narak buradaki idarecileri alaşağı edip tımarhaneye tıkmış-
lar, güya Ankara'dan gönderiliyorlarmış gibi kendileri onların
yerini almışlar. Tabii tımarhanenin yönetimini de yine delile-
re devretmeyi unutmamışlar.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Yok canım şaka ediyorsunuz. Olmaz böyle
şey... Konuşulması bile hoş değil. Kaymakam Bey'in kulağına <sup>kattı
uc dedim ki</sup> gitmesin.

JANDARMA KUMANDANI: Şaka etmek için ne yer ne de zaman <sup>soluna
doğru
kayseri</sup> müsait.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Sözleriniz o kadar olmayacak şeyler ki, bir-
den inanmak imkânsız. Bir kere deli oldukları hiç belli değil-
di. O kadar iyi işler yaptılar, halka kendilerini öylesine sevdir-
diler ki...

KAYMAKAM VEKİLİ: Demek sizce de çok normal adamlardı. Da-
ha evvel başkalarından epey dinledik ama, siz de anlatın ba-
kalım. Pek uslu akıllıydılar ki, hiç şüphelenmediniz anlaşlan.
TAHRİRAT KÂTİBİ: Hayır efendim, tamamen normaldiler dene-
mez. Mesela Kaymakam Bey'i ele alalım.

KAYMAKAM VEKİLİ: Hâlâ Kaybakam Bey diyorsunuz.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Affedin, daha bir müddet de belki öyle diye-
ceğim. Alışmıca kadar. Yaptığı işler, verdiği kararlar bazıla-
rı bizim alışkanlıklarımızı alt üst etse de, bize aykırı gelse de
genelde çok makul, çok yerinde, memleket için çok hayrılıy-
dı. Geldikleri zaman doğrusu, onu ve arkadaşlarını böyle san-

manıştım. Onların yerine başkaları olsaydı böyle kararlar vermeyi göze alamazlardı. Fakat bunların yanında Kaymakam Bey'in bana anormal gelen davranışları da yok değildi. Çoğu kez ani çıkışlar yapardı. Çok sinirliydi. Sonra makul hareketlerin peşisıra bazen öyle çocukca halter takılır, öyle hafiflikler yapardı ki... Beni aklından şüpheye götürmese dahi doğrusu hayli şaşırtırdı.

KAYMAKAM VEKİLİ: Şimdi kendisi nerede dersiniz? Bütün arkadaşlarını yakaladık, yalnız onunla Ekrem Yüzbaşı ele geçmediler.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Kasabaya getirilecek içme suyunun güzergâhını tesbit için sabahtan gittiler efendim. Neredeyse dönerler. Bakın bakın, bakın, şimdi hatırlıyorum. Her sözünün başında "buzlar çözülmeden" derdi. Çok acelesi vardı demek. Her işini yollar açılmadan önce bitirmek istiyordu. Çünkü yollar açılınca olacakları biliyordu tabii. Zavalılık.

KAYMAKAM VEKİLİ: Acıyor musunuz?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Siz olsanız acımaz mısınız efendim? Deli Çavuş'un şahiliğinden sonra dağlarda bir tek eşkıya bırakmadı. Takip müfrezelerine bizzat kumanda etti. Bu yüzden koldan yaralandı. Daha bir hafta oldu olmadı. Siz acııyor musunuz? Bir başkası aynı şekilde yaralansaydı böyle uzun bir jip yolculuğuna çıkmak değil yataktan kalmazadı.

KAYMAKAM VEKİLİ: Pekâlâ, sizden öğreneceklerimizi öğrendik. Yüzbaşı şimdi tutukluları dinleyebilirsiniz. Getirsinler bakalım. (Tahrirat kâtibine) Siz de burada kalın.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Başüstüne.

Yüzbaşı çıkar ve karaborsacılarla tekrar gelir.

İKİNCİ MECLİS

TRAMPET (Eubelkiler, sonra Karaborsacılar)

SESSİ

Karaborsacılar asker nizamında tek sıra halinde gireler, asker yürüyüşüyle ilerlerler.

KARABORSACILAR: (Hep bir ağızdan) Sol... Sol... Sol... Sol...

1. KARABORSACI: Dur... Ben vatan hainiyim. Kiş bastırınca halka

satacağım zahireyi saktadım, el altından üç misli fiyatta satım.

2. KARABORSACI: Ben halk düşmanıyım. Elimdeki odun ve kömürleri halka değil, zenginlere dağıttım.

3. KARABORSACI: Ben de milletime kastettim. Gaz istifisiyim. Halka karanlıkta bıraktım.

KAYMAKAM VEKİLİ: (Tahrirat kâtibine) Ezberlenmiş laflara benziyor bu tiratlar... Ne dersiniz?

TAHRİRAT KÂTİBİ: Sözleri belki ezberlenmiştir, korkudan söyliyordur, fakat suçları da aynen vakidir efendim.

KAYMAKAM VEKİLİ: (Jandarma Yüzbaşısına) Bunları geldikleri yere götürsünler, yargılanacaklar.

JANDARMA KUMANDANI: Hadi marş marş...

KARABORSACILAR: (Hep bir ağızdan) Sol... Sol... Sol...

KAYMAKAM VEKİLİ: (Jandarma Yüzbaşısına) Bir dakika bana izin ver, sen de otur. Ben bunları defterime kaydedeyim. Sonra beraber gideriz.

Kaymakamın masasına oturarak defterine yazmaya başlar.

Dâhil

TAHRİRAT KÂTİBİ: (Jandarma Kumandanına) Kusurumu bağışlayın. Nasıl anlaşıldı buradaki durum?

1. adam

TRAMPET
SESSİ
Karaborsacılar asker nizamında tek sıra halinde gireler, asker yürüyüşüyle ilerlerler.
KARABORSACILAR: (Hep bir ağızdan) Sol... Sol... Sol... Sol...
1. KARABORSACI: Dur... Ben vatan hainiyim. Kiş bastırınca halka satacağım zahireyi saktadım, el altından üç misli fiyatta satım.
2. KARABORSACI: Ben halk düşmanıyım. Elimdeki odun ve kömürleri halka değil, zenginlere dağıttım.
3. KARABORSACI: Ben de milletime kastettim. Gaz istifisiyim. Halka karanlıkta bıraktım.
KAYMAKAM VEKİLİ: (Tahrirat kâtibine) Ezberlenmiş laflara benziyor bu tiratlar... Ne dersiniz?
TAHRİRAT KÂTİBİ: Sözleri belki ezberlenmiştir, korkudan söyliyordur, fakat suçları da aynen vakidir efendim.
KAYMAKAM VEKİLİ: (Jandarma Yüzbaşısına) Bunları geldikleri yere götürsünler, yargılanacaklar.
JANDARMA KUMANDANI: Hadi marş marş...
KARABORSACILAR: (Hep bir ağızdan) Sol... Sol... Sol...
KAYMAKAM VEKİLİ: (Jandarma Yüzbaşısına) Bir dakika bana izin ver, sen de otur. Ben bunları defterime kaydedeyim. Sonra beraber gideriz.
Kaymakamın masasına oturarak defterine yazmaya başlar.

JANDARMA KUMANDANI: Önce kaza merkeziyle il arasındaki telefon ve telgraf haberleşmesinin kesikliği şüpheliymiş. Vilyet ordudan bir helikopter istemiş ve onunla bir müfettiş yollamış. Müfettişten de ses çıkmayınca şüpheler bütünü kuvvetlenmiş. Nihayet Sarı Mahmut Ağa isminde birinin adını Sultân Dağlarını aşmayı başarmış.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Aşar. O Mahmut'un adamları da kendi gibi aklın kabul edemeyeceği işler yaparlar. Demek Mahmut Ağa'nın adamı gidip haber vermiş.

JANDARMA KUMANDANI: Evet. İl merkezini, ilçede isyan var diyerek vevlele vermiş.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Doğrusu biz burada bir gerici hareket olmuş sanyorduk.

JANDARMA KUMANDANI: O yüzden değil mi ki, hatırı sayılır bir kuvvetle geldik. Gördüklerimiz ne yalan söylemeli hepimizi şaşırttı...

KAYMAKAM VEKİLİ: Benim işim tamam, öteki tutuklu dinleyebiliriz. Getirsinler bakalım.

Jandarma Kumandanı çıkar ve yeni partiyle tekrar gelir.

ÜÇÜNCÜ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Hacı Murat, Sarı Mahmut Ağa, sonra Şerif Hakarar)

Hacı Murat ve Sarı Mahmut Ağa girerler.

KAYMAKAM VEKİLİ: Kimsiniz?

HACI MURAT: Ben Hacı Murat Ağa, Kaymakam Bey oğlum.

KAYMAKAM VEKİLİ: Laubaliğe yer yok. Oğlum demeden konuşun. *(Sarı Mahmut'a) Siz?*

SARI MAHMUT AĞA: Ben Sarı Mahmut Ağa, Kaymakam Bey. Gerirken Vali Bey benden size bahsetmiş olacaktır herhalde. Pek yakın ahbabımdır.

KAYBAKAM VEKİLİ: Vali Bey'le ahbablığımız bizi ilgilendirmez. Biriniz sıhata zararlı gıda maddesi satmaktan ve faizcilikten, diğeriniz devlete ait araziye kanunsuz olarak tasarrufuna geçirmekten sanıksınız. Tabii inkâr ediyorsunuz.

HACI MURAT: Fesuphanallah. Vallahi, billahi, tallahi yalan.

SARI MAHMUT AĞA: Baştan aşağı iftira.

KAYMAKAM VEKİLİ: Hacı Murat Ağa bir de sizi ilgilendiren bir cinayet meselesi var.

HACI MURAT: Ne dedin Kaymakam Bey oğlum? Cinayet meselesi mi? Fesuphanallah. Bu ak sakallımla, bu ihtiyar yaşımda kimi öldürmüşüm ki...

Kapı açılır, Şerif Hakarar süratle içeri girer.

SEREF HAKARAR: Memlekete adalet, özgürlük ve fazilet getiren mukaddes ihtilal nihayet güzel yüzünü bizlere de gösterdi. Daha önceki yolsuzluk yapan yönetimden ve onu takip eden zalim delilerinden kurtardı bizi. Safa geldiniz.

SARI MAHMUT AĞA: Kuzum efendim, sahiden deli mi imişler bunlar?

HACI MURAT: Fesuphanallah.

SEREF HAKARAR: İhtilalin ve gerçek demokrasinin şerefli temsilcisi, sizi muhabbetle selamlarım. Voltaire, eğer insan özgür olarak yaratıldıysa kendi kendini yönetmelidir. Tepesinde zalimler varsa eğer onları tahtından indirmelidir diyor. Montequieu da Rousseau da Didero da böyle demişler. İhtilali kebir bunlar hazırladılar. İhtilali kebir...

KAYMAKAM VEKİLİ: Yetişir. Demek bize Voltaire'den bahsetmek için izin almadan, hatta kاپıyı vurmadan içeri girdiniz. Kimsiniz siz?...

*KALPBAZLIK İNSAN SESLERİ
(UZAKTAN) TÜM ÖYNEKLER 7000?*

ŞEREF HAKARAR: Ben Şeref Hakarar, dava vekili.

JANDARMA KUMANDANI: Dışarıda bir gürlüğü var, müsaade edin de bakayım.

DEVRAM: Kaymakam Vekili bagyla gidebileceğini işaret eder.

KAYMAKAM VEKİLİ: Adınızı duydum. Peki, kim çağırdı da sizi buraya geldiniz? Kaymakamlık makamına böyle her aklınıza esince dalar mısınız siz?

JANDARMA KUMANDANI: (Girerek) Deli Kaymakamla Ekrem Yüzbaşıyı yakalamışlar efendim, kapı önündeler. Getirsinler mi?

KAYMAKAM VEKİLİ: Zorluk çıkarmamışlar mı?

JANDARMA KUMANDANI: Hayır. Kendiliklerinden tabancalarını teslim etmişler.

KAYMAKAM VEKİLİ: Öyle mi? İyi. Önce yalnız kaymakamı görmek istiyorum.

JANDARMA KUMANDANI: Başüstüne.

Kumandan kapı aralığından işaret eder ve tekrar estir yerine döner.

BLACKROULT = muzik-EPSPANISI

DÖRDÜNCÜ MECLİS

(Öncekiler, sonra Kaymakam)

Kaymakam girer, kuyaleti oldukça perişan, elleri arkadan bağlandı.

KAYMAKAM: Sol kolumda henüz kapanmayan bir yara var. Biraz kanamaya başladı sanırım. Eğer sakıncası yoksa söyleyin de ellerimi çözsünler.

KAYMAKAM VEKİLİ: Ellerimizi mi bağladılar? Yüzbaşı, işte düpe-

Örteyle.

düz bir münasebetlilik. Hangi düşüncesiz yaptı bu iş? Çözün derhal...

Yüzbaşı Kaymakamın başlarını çözer.

KAYMAKAM: Teşekkür ederim.

KAYMAKAM VEKİLİ: Buyurun oturun.

SARI MAHMUT AĞA: İşte komünist kaymakam.

HACI MURAT: İşte soyguncu, fesuphanallah. İşte kutsal olan şeyle-

ŞEREF HAKARAR: İşte, özgürlük düşmanı. İşte kutsal olan şeylerin düşmanı, işte kanun, nizam düşmanı.

KAYMAKAM VEKİLİ: Susun.

SARI MAHMUT AĞA: Nasıl susarız Kaymakam Bey. Kutsal mülkiyet hakkına el uzattı. Topraklarımızı el koydu.

HACI MURAT: Fesuphanallah, nasıl susarız. Mallarımızı aldı, ticaretini ortadan kaldırdı. Zavalı günahsız esnafa zulmetti.

ŞEREF HAKARAR: Nasıl susarız? Fırınlarımızı kapattı, aç kaldık. Türbelerimizi kapatıp kutsal şeylerimizi yok etti. Kadınlarımızı soydu, ırzımız namusumuz çignendi. Hocalarımızı hapsedti, bizi dinsiz imansız bıraktı. Milleti taş ocaklarına sürdü, esirler gibi taş kırdı.

SARI MAHMUT AĞA: Ana yollar asfaltlanacak ver yirmi beş bin lira, tabanı çar克斯ızlara toprak yol yetişmez miymiş?

HACI MURAT: Kasabaya içme suyu getirilecek ver elli bin lira. Derimiz gürlü gürlü akarken, menba suyu o aç sürüsüne ne la-zım. (Sevinçle, qörterin, qevirir-

ŞEREF HAKARAR: Sözümlü ona acizlere, ihtiyarlara aşevi, ver on bin lira. Milleti toptan tembelliğe sevk etti.

SARI MAHMUT AĞA: Güzelim köprümüzü dinamitleyen Salıcı Hacı-ticeyi serbest bıraktı. Üstelik bize zorla toprak bağışlattı.

HACI MURAT: Hangi birini sayalım beyim? Kurtlu diye, küflü diye, bozuk diye mallarımızı zaptetti, sonra bunları işsiz güçsüz itere bedava dağıttı. Fesuphanallah.

ŞEREF HAKARAR: Asıl önemlisi millete özgürlük getirmek için

yaratılan bir rejimin adamıym diye geldi, ilk işi özgürlüğü ortadan kaldırmak oldu. Ben istediğim gibi ticaret yapamazsam, karımı, kızımı istediğim kıyafette gezdiremezsem, beğendiğim harflerle okuyup yazamazsam, evliyalara, bu din ulularına dilediğim gibi hürmet ve riayet etmezsem buna özgürlük müdenir? Kanun benim diyen adamdın hayır mı gelir?

Kaymakam Şeref Hakarar'a doğru yürür, bütün hinciler ile suratına tükürür.

KAYMAKAM: *Voltaire tarafından.* > *Sevirciye söyle Bosna'da*

ŞEREF HAKARAR: *(Yüzünü temizlerken)* Kanunun, nizamın temsilcisi önünde alenen hakaret ha, deli meli tanmam davacıyı Kaymakam Bey...

KAYMAKAM VEKİLİ: Yetiştir.

Bu sırada dışarıdan gittikçe büyüyen bir uğultu duyulmaya başlar. Bu gürültü binlerce ağızdan birden yükselen bağrışmalaradır.

KAYMAKAM VEKİLİ: Ne oluyor?

Jandarma Kumandanı ve Tahrirat Kâtibi balkona koşarlar. Tahrirat Kâtibi sıratla geri döner.

TAHRİRAT KÂTİBİ: Binlerce kişi buraya doğru koşuyor. Ellerinde sopalar, taşlar, silahlar var.

JANDARMA KUMANDANI: Bir ayaklanmaya benziyor. Müsadenizle ben gidip tedbir alayım.

KAYMAKAM VEKİLİ: Sakın ha, gereksiz heyecana kapılmanızı istemem. Sert karşılığa gerek yok. Yalnız kapıyı koruma altına alsınlar yetiştir. Gelenlerin içlerinden bir iki temsilci yollarına da müsaade edin. Bakalım ne istiyorlarmış...

Jandarma Kumandanı ve arkasından Tahrirat Kâtibi çıkarlar, ayaklanan halkın bina önüne geldiği, bağrışmaların pek yaklaşımasından belli olmaktadır.

ŞEREF HAKARAR: Halk Deli Kaymakamı linç etmek istiyor, belli.

SARI MAHMUT AĞA: Bize yapılan zulmün intikamı almacak. Onu parçalayacaklar.

HACI MURAT: Eşraf demek, halkın alemdarı demek, elbet millet onların hakkını arayacak. Elhamdülillah.

BEŞİNCİ MECLİS

(Öncekiler, sonra Hatice)

Gürültü birden kesilir. Kaptı sert bir darbe ile ardına kadar açılır. Ve Hatice elinde bir sopa ile içeri atılır.

HATİCE: Kaymakam nerede?

KAYMAKAM VEKİLİ: Benim.

HATİCE: Yok, sen değil, ben bizim kaymakamı sordum. Hahh işte. *(Gider, yere diz çöker, ellerine sarılır.)* Yoluna öldüğüm, kurban olduğum, seni sağ ve salim bulduğumuza bin şükür. Üzülme, millet seni istiyor, sen yine kaymakam kalacaksın. Çık şuradan görün, yoksa işin sonu kötü olacak.

SARI MAHMUT AĞA: Anlaşıldı, bütün kasaba çıldırmış.

ŞEREF HAKARAR: Aldırmanın, kuru gürültüdür. Jandarma bir kaç el silah atsın, çil yavrusu gibi dağırlar.

HACI MURAT: Kaymakam Bey, himayeniz altındayız haaa, unutmayın... Fesuphanallah...

KAYMAKAM VEKİLİ: Korkmayın.

HACI MURAT: Yok neden korkacakmışım. Üç beş baldırı çıplak iten ne çıkar.

HATİCE: Cümle kapısından başını uzat hele. Ne çıkacağı görürsün. It oğlu it... > *Sinirle kalır.*

KAYMAKAM VEKİLİ: Sakin olalım, sakin olalım.

Jandarma Kumandanı ayrılır.

KAYMAKAM VEKİLİ eline sopa

Bunda gürültü

Bunda gürültü

Gürültü yeniden başlar. Deli Kaymakam isteriz sesleri duyulur.

HATİCE: Ben dedim, seni görmeden bu millet susmaz. Çık görün kurban olduğum.

KAYMAKAM VEKİLİ: Evet, doğru söylüyor. Çıkıp halka görünün. Bunu ben de istiyorum.

Kaymakamla Hatice balkona çıkarlar, "yaşa... vaa... rol..." sesleri etrafı çınlatır. Kaymakam eliyle selam verir. Bu sırada jandarma kumandanı içeri girer.

HACI MURAT: Ortalık yatsıncaya kadar bizim tutukluğumuzun devamı uygun olur sanırım Kaymakam Bey... Fesuphanalah...

SARI MAHMUT AĞA: Evet, ben de bu fikirdeyim.

KAYMAKAM VEKİLİ: Zaten kendiliğinden bu böyle olacak. Sizin tahliyenize ben karar veremem. Bu ancak hâkimin işidir.

SEREF HAKARAR: Fakat bir masumun bile bile özgürlüğünü tehdit etmek affedilmez bir suç olur.

KAYMAKAM VEKİLİ: Bana dava vekili ağzı yapmayın. Ukalalık istemem. Yüzbaşı al götür bunları. Halk dağılıncaya kadar bir odada tut. Sonra bu kişiyi hapishaneye teslim eder, dava vekilini de serbest bırakırsın.

SARI MAHMUT AĞA: Çok teşekkür ederiz Kaymakam Bey...

HACI MURAT: Berhudar ol Kaymakam Bey oğlum. Fesuphanalah.

Çıkarlar.

ALTINCI MECLİS

(Kaymakam, Hatice, Tahrirat Kâhibi, Kaymakam Vekili, sonra Jandarma Kumandanı)

Kaymakam ve Hatice balkondan içeri girerler.

Ofisçiler-

HATİCE: Yoluna öldüğüm, gördün ya millet... Seni devlet baba yollanmamış da kendiliğinden kaymakam olmuşsun. İyi de etmişsin. Biz seni beğendik. Milleti yine sen idare et.

KAYMAKAM VEKİLİ: Bacı, bu konuda biraz da beni dinle. Yanlış düşünüyorsun. İyi işler yapmış, çok iyi işler yapmış, fakat bu adam deli. Bir delinin halka idare ettiği nrede görülmüş.

HATİCE: Şimdiye kadar bizi akıllılar idare etti de iyi mi oldu bey? Ko biraz da deliler idare etsinler. Onun bize yaptığı iyilikleri unutmuyacağız. Onun gibi yiğit adam, onun gibi iyi adam, onun gibi fukara babası görmedik. Varsın, birazcık deli olsun. Zaten hangimiz birazcık deli değiliz. *(Kaymakama)* Kurban olduğum, ister deli ol, ister akıllı. Sen bizim makbülümüzün. Bizi bırakma sakın. Sana canımız feda olsun.

Kaymakam, şefkatle Hatice'nin ellerini okşamaktadır. O sözünü bitirince Kaymakam Vekiline döner.

KAYMAKAM: Müsaade buyurur mu efendim?

KAYMAKAM VEKİLİ: Tabii.

KAYMAKAM: Hatice, halka söyle. Deli Kaymakam ayrı ayrı gözle-rinizden öptü dersin. Uslu uslu, gürlütüsüz patırtısız dağılsınlar. Bu işin sonu nasıl olsa böyle bitecekti.

HATİCE: Onu bunu bilmem ben, sen bizim başımızda kalacaksın.

KAYMAKAM VEKİLİ: Bacı biraz makul ol. Sana kalsa demek bütün tumarhaneleri boşaltacak, devlet makinasının başına top-tan delileri getireceksin.

KAYMAKAM: Size, bizim gibiler değil akıllı idareciler lazım. Çok

akıllı idareciler. Zaten onların hepsi çok akıllı kişilerdir. İçlerinde az akıllısı yoktur ki, ayrıca çoğu aransın.

HATİCE: Ben bu laflardan anlamam. Milletin dediği olacak. Bizim Kaymakam başımızda kalacak diyorlar. **ARDAKALAN**

KAYMAKAM: Deli mi oldunuz siz? Bak hele bir deliye deli mi oldunuz dedirttin. Çok acayıp laf oldu. Yavrum, Kaymakam Bey doğru söylüyor. Biz akıllılarla kıyaslanamayız. Ne kimseyi tanıyız biz, ne de kimse bizi. Şöhretimiz yoktur, mevkiimiz yoktur, nüfusumuz yoktur... Canım ne uzağa gidiyorsun, adımız yoktur bizim, adımız. Topumuza deli der çıkarlar... Tek üstünlüğümüz galiba kısa adresli oluşumuzdan ibarettir. Falan şehir akıl hastanesi dedin mi mektup şıpın işi gelir bizi bulur. Semt ismi aramazlar, sokak adı istemezler, hane numarasına lüzum kalmaz. Yaaa, pek şaşarım, böyledir de yine mektup, telgraf alanımız bulunmaz.

Hatice sessiz sessiz ağlar. Jandarma Kumandanı içeri girer.

KAYMAKAM: Ağlıyor musun Hatice? Hadi hadi çocuk olma, ağla yacağına gül. Kadına gülmek yakışır. Neyse konuyu değiştirelim. Bak sana bir hikâye anlatayım. Sokaktan gelen bir adam tımarhanenin kapısına yaklaşıp suratını demir parmaklıklara yapıştırmak bahçede gezinen deliye seslenmiş "Hey bana bak, siz içerde kaç kişisiniz?" dedi. Kurmuş, düşünmüş cevap vermiş, "Bu sualin mühim değil, asil sen cevap ver bana? Siz dışarda kaç kişisiniz?" **Kimse gülmemez. Kaymakam birer birer Hatice'nin, Tahrirat Kâtibinin, Jandarma Kumandanının, Kaymakam Vekilinin yüzlerine bakar en sonunda gözleri ısrarla Hatice'nin yüzünde durur.** Gülsene Hatice, sana en güzel deli hikâyelerinden birini anlattım. **(Kaymakam Vekiline)** Gülmeyi unutan bu insanlara ben onu yeniden bir türlü öğretemedim. Şeytan diyor ki, al eline kamçıyı bunları döve döve güldür.

JANDARMA KUMANDANI: **(Kaymakama)** Artık gitsek. Arkadaşlarımızın hepsini kamyona bindirdiler. sizi bekliyorlar.

KAYMAKAM VEKİLİ: Olmaz, halın içinden mi geçireceksiniz bunları?

JANDARMA KUMANDANI: Yok efendim, izniniz olursa arka kapıdan hareket edeceğiz. Hiç kimse görmemez. Gitmeleri lazım.

KAYMAKAM VEKİLİ: Pekâlâ...

JANDARMA KUMANDANI: **(Kaymakama)** Gidelim.

KAYMAKAM: Gidelim Yüzbaşı. Yalnız bir saniye **(Tahrirat Kâtibine)** Kâtip, eşrafa ve esnafa şöyle, evvela tembihlerimi, sonra da beni unutmamınlar. İş yine azırlarsa belli olmaz, yolların kapandığı bir gün belki bizler yine geliriz. Haydi Allahaismarladık.

HATİCE: **(Feryat ederek)** Gitme, kurban olduğum gitme.

Kaymakam bir dakika durur, kulağına gelen bir sesi dinler gibidir. Bu sesi biz de duyuyoruz.

DELİ ÇAVUŞUN SESİ: Gitme. Sen lazımsın bize. Allah senin canını alacağına benimkimi alsın.

KAYMAKAM: **(Sesin geldiği yana hitap ederek)** Hayır, gitmem lazımdır. **(Etrafındakilere)** Bir cigara verim bana **(Tahrirat Kâtibi, aceleyle paketini çıkarır bir cigara uzatır)** Eee, yakın da...

Sipara satırı Kaymakamın karnesidir. Yolların sokağın Kaymakamın yanın sigarasından bir nefes çeker. Tam bu sırada bir borazan sesi ortalığı çınlatır. Kaymakamın sigarasını yere atarak aceleyle çiğner. Masanın üstünden cetveli kapar, sahnenin önüne gelir, arkası halka dönük esas duruşa geçer. Sonra yine gapten bir marş söyler.

BORAZAN SESİ!

KAYMAKAM: **(Bütün kuvvetiyle bağırarak kumanda verir)** Dikkat, merasim yürüyüşü...

Mars çalmaya devam ederken Kaymakam sert asker adımları ile kapıdan çıkar. Sahnedekiler şaşırarak korkmuş, acımuş arkasından bakmaktadır.

MARŞ

Mars. duvunco

PERDE

BUZLAR ÇÖZÜLMEDEN

Sarayı Sordürücü. Arkası'ndan önce aklı gibi çöker.